

Møte fredag den 3. juni 2016 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 86):

1. Innstilling fra finanskomiteen om Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2015 (Innst. 326 S (2015–2016), jf. Meld. St. 23 (2015–2016))
2. Innstilling fra finanskomiteen om Rapport fra Norges Banks representantskap for 2015 (Innst. 323 S (2015–2016), jf. Dokument 9 (2015–2016))
3. Innstilling fra finanskomiteen om Finansmarkedsmeldingen 2015 (Innst. 325 S (2015–2016), jf. Meld. St. 29 (2015–2016))
4. Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2015 (Innst. 324 S (2015–2016), jf. Meld. St. 3 (2015–2016))
5. Spørsmål fra representanten Trygve Slagsvold Vedum til Stortingets presidentskap:
«Flertallet i finanskomiteen har, mot undertegnede stemme, valgt å hastebehandle spørsmålet om norsk tilknytning til EUs finanstilsyn (Prop. 100 S (2015–2016) og Prop. 101 S (2015–2016)). Avgivelse er satt til 6. juni 2016. Under behandlingen har det fremkommet ytterligere opplysninger, som forsterker behovet for at komiteen bevilger seg mer tid. Dette gjelder bl.a. de konstitusjonelle sidene, herunder spørsmålet om presedens for behandling av Norges tilknytning til andre EU-tilsyn og -byråer. Professor Eivind Smith advarte i Nationen 24. mai om at «løsningen regjeringen ønsker å få Stortinget med på, er mest en rent formalistisk omgåing av kravene til myndighetsoverføring i Grunnloven». Ifølge statsråd Aspaker i Nationen 29. mai vil denne løsningen bli malen fremover, blant annet på energi.
Vil presidentskapet ut fra sitt ansvar etter forretningsordenen § 32 sørge for utsatt avgivelse for å få belyst de viktige konstitusjonelle motforestillingene og sikre at vedtak skjer i samsvar med Grunnloven?»
6. Referat

Presidenten: Representantene Marianne Aasen og Jan Arild Ellingsen, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Arild Grande vil framsette et representantforslag.

Arild Grande [09:01:02]: På vegne av representantene Anette Trettebergstuen, Hege Haukeland Liadal, Sonja Mandt og meg selv har jeg gleden av å fremme et representantforslag om lov om medieansvar.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [09:01:26]

Innstilling fra finanskomiteen om Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2015 (Innst. 326 S (2015–2016), jf. Meld. St. 23 (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 70 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Svein Flåtten (H) [09:02:43] (ordfører for saken): Jeg er glad for at det er en samlet komité som også ved denne korsvei mener at Statens pensjonsfond, og Statens pensjonsfond utland særlig, skal støtte opp under de langsiktige hensyn ved bruken av våre petroleumsinntekter og understøtte sparing for å finansiere deler av pensjonsutgiftene i folketrygden – som det alltid står skrevet i disse meldingene, men det betyr ikke mindre etter hvert, det betyr faktisk mer. Tilsvarende står vi fortsatt samlet bak målsettingen om at det skal tas sikte på en høyest mulig avkastning over tid innenfor moderat risiko. Begge deler bidrar til rettferdighet sett i et generasjonsperspektiv når det gjelder både bruken og nytten av petroleumsinntektene.

Det har gjennom de 20 årene som har gått fra de første pengeoverføringene ble gjort til fondet, vært bred politisk oppslutning om investeringsstrategiene for Statens pensjonsfond utland, strategier som bygger på praktiske erfaringer og ervervet egen kunnskap supplert med ekspertise i forvaltningen av våre felles sparemidler.

Når det gjelder SPU, hadde fondet ved utgangen av 2015 en formidabel markedsverdi, nesten 7 500 mrd. kr – et ufattelig beløp sammenlignet med den første tilførselen til fondet for mindre enn en mannsalder siden. Fondets verdi viser at vår nasjon har trukket et vinnerlodd. Det er derfor helt vesentlig at vår forvaltning bærer preg av den ansvarlighet det bør legges på politikere av skiftende partier og skiftende generasjoner.

Så er vi kommet i en ny fase når det gjelder tilførselen til fondet. Den var i 2015 svært lav grunnet sviktende oljepriser, og samtidig er avkastningene fra investeringene mer usikre enn noen gang på grunn av det internasjonale lave rentenivået. Komiteen deler i en merknad sin usikkerhet omkring fremtidig tilførsel til og avkastning fra fondet. Antagelig deler hele komiteen også en bekymring for hva som skal gjøres for å kompensere disse betydelige, men i et lengre perspektiv forhåpentlig temporære, minusfaktorer.

Fondets avkastning i 2015 var høyere enn referanseindeksen for aksjer, lavere for obligasjoner. Unotert eien-

dom viser en høyere avkastning og miljøbaserte investeringsmandater en betydelig lavere avkastning enn fondets totalavkastning på 2,7 pst.

Et av de sentrale temaene i årets melding og i årets behandling i komiteen er spørsmålene om investeringer i eiendom og i unotert infrastruktur. Komiteen er samlet i synspunktet om at markedsrisikoen i eiendomsinvesteringer bør styres bedre enn i dag, og tiltrer derfor ekspertgruppens og Norges Banks anbefalinger om en ny foreslått modell for risikoregulering, en modell som det også er operasjonell erfaring med, og som nå vil bli implementert i reguleringen av eiendom i mandatet.

En samlet komité er også enig i at det fastsettes en øvre ramme på 7 pst. for andelen av unotert eiendom, men at forvaltningen må innrettes mot et lavere volum fordi avkastningen kan være mer variabel enn for aksjer og obligasjoner. I praksis vil derfor 7 pst.-målet bety noe rundt anslagsvis 5 pst., og når vi nå vet at vi i øyeblikket ligger på ca. halvparten, og er i en oppbyggingsperiode, skulle det være rom nok.

Når det gjelder infrastruktur, ser det store flertallet i komiteen den regulatoriske og ikke minst den politiske risikoen som kan ligge i infrastrukturinvesteringer, også den finansielle risiko, som kan påvirkes av andre lands myndigheter gjennom endringer i rammebetingelser. Dessuten vil investeringene bli relativt store, synlige og fort kunne komme opp i den offentlige debatt på lite ønskelige måter. Det unoterte markedet for infrastruktur er dessuten globalt relativt lite, og mye investerbar infrastruktur ligger i børsnoterte papirer, i motsetning til eiendom, der det er omvendt. En åpning for unotert infrastruktur vil derfor bare i mindre grad øke fondets investeringsmuligheter, i tillegg til at unotert infrastruktur er mer kompleks, mer ressurskrevende, vanskeligere å evaluere og kostbar å reversere.

Et stort flertall i komiteen er likevel enig om at regjeringen skal arbeide videre med å vurdere unotert infrastruktur, og komme tilbake til spørsmålet i neste års fondsmelding. Som en del av den vurderingen skal en belyse hvordan forskjellige typer risiko knyttet til ulike investeringer kan rammes inn, vurdere omdømmerisiko spesielt og se på hvordan størst mulig åpenhet om slik forvaltning kan sikres. Dette flertallet mener også at det vil være nyttig å hente mer erfaring med unoterte investeringer i eiendom før man går over i unotert infrastruktur.

Komiteen har også samlet seg om de nye rapporteringskravene i mandatet for SPU om resultatet av strategiene, ikke minst at rapporteringen er utvidet, slik at man får mer omfattende redegjørelser for resultatene av strategiene, særlig de som medfører store kostnader eller relativt stor risiko. Det vil bli benyttet flere målemetoder, flere tall og større åpenhet om rapporteringen. Det er en betydelig offentlig interesse om dette og derfor sentralt at regjeringen, unnskyld, at rapporteringen – ikke regjeringen, den behøver ikke etterprøves – kan etterprøves av kontrollmiljøer også utenfor Norges Bank.

Komiteen har også vært opptatt av kost-nytte-verdien av de forskjellige investeringsstrategier og har derfor samlet bedt om en vurdering av resultatene fra de forskjel-

lige strategier, og at det fremmes forslag om eventuelle endringer ved fondsmeldingen for 2017.

I takt med økningen i størrelsen på SPU og diversifiseringen på investeringsområder øker selvfølgelig også kompleksiteten ved forvaltningen, og kravene til gode styringsstrukturer er viktige. Komiteen har derfor også i dette spørsmålet samlet seg i et ønske om å få vurdert en mer fristilt organisering av SPU, slik at alle aktuelle organisasjons- og selskapsmodeller kan bli belyst, og har enstemmig bedt regjeringen om å utvide mandatet for Gjødremutvalget – utvalget som skal vurdere sentralbankloven og styringen av Norges Bank – til også å omfatte en slik vurdering av SPU.

Temaet lukkede jurisdiksjoner har også opptatt komiteen under årets behandling. Komiteen er samlet om at det må være størst mulig åpenhet om forvaltningen og om plasseringene. Det har med fondets tillit å gjøre. Den er viktig, at det er tillit både utad og innad – blant eiere, politikere og alle som vurderer dette.

Det er finansielle investorer som SPU som kan motvirke bruk av lukkede jurisdiksjoner, ved å ha tydelige forventninger til de selskapene det investeres i. Derfor mener komiteen at det trengs mer kunnskap på dette området, både om de selskaper det investeres i, og måten banken selv organiserer seg på utenfor landets grenser. Derfor innstiller komiteen på at regjeringen ber Norges Bank om å utarbeide et forventningsdokument om skatt for de selskaper som det investeres i. Jeg tror dette er et viktig forslag og en viktig henstilling. Debatten i vår om skatteparadiser om dette temaet har vist at det trengs ikke bare forventninger, det trengs faktisk også mer eksakt kunnskap om hva det dreier seg om.

Så har også komiteen samlet seg i en merknad om å få vurdert retningslinjer for fondets investeringer i statsobligasjoner, og ber regjeringen om å be Norges Bank gjøre nærmere rede for arbeidet med godkjenning av investeringer i statsobligasjoner, herunder en vurdering av landrisiko, vurdering av statsfinansiell styrke, åpenheten og ansvarligheten i de aktuelle lands offentlige budsjettprosesser, og ikke minst den risikoen som måtte være knyttet til illegitim gjeld.

Det er riktig her å legge til at komiteen er helt klar i sin påpekning av at eventuelle slike retningslinjer for investeringene i statsobligasjoner ikke må føre til at fondet oppfattes som et utenrikspolitisk virkemiddel. Det er objektive kriterier som her må legges til grunn, klart og uten forbehold.

Så må det legges til at også Folketrygdfondet hører inn under denne meldingen. De har som vanlig et meget godt resultat og en kostnadseffektiv forvaltning, og komiteen slutter seg også her til forslaget om at det ikke nå åpnes for investeringer for Folketrygdfondet i unotert infrastruktur eller i eiendom.

Utover dette er det en del mindre forslag, men jeg er overbevist om at forslagsstillerne selv vil gjøre rede for dem på en adekvat måte.

Jeg benytter anledningen til å takke for et godt samarbeid i komiteen om en sak som ikke er så veldig påaktet i den offentlige debatt, men som jo er helt sentral for landets

økonomi og for de budsjetter vi hvert år skal lage. Nettopp derfor er det viktig at Stortinget opprettholder det tempoet man har i fremrykningen og i endringen av betingelsene for fondet. Det bør være basert på kunnskap og erfaring når man gjør endringer. Jeg tror jeg vil si – jeg tillater meg å være så partipolitisk – at hvis det er noe sted «forandre for å bevare» er viktig, er det akkurat i håndteringen av Statens pensjonsfond utland.

Torstein Tvedt Solberg (A) [09:13:12]: Jeg vil først av alt takke komiteen for et godt samarbeid også i år og slutte meg til saksordførers ord. Nok en gang har vi klart å samle oss om å ta viktige nye skritt i utviklingen av fondet. Det betyr ikke at det har vært lett. Avstanden underveis har vært stor, det er gitt og tatt i forhandlinger, men jeg er enig med dem som sier at det er en stor styrke at vi i dag ender opp med å stå sammen. Det understreker det langsiktige, og at en er samlet om forvaltningen. Jeg vil rette en spesiell takk til saksordfører Svein Flåtten fra Høyre, som har mye av æren for at vi i dag lander denne saken så godt.

I år fyller oljefondet 20 år. Tirsdag denne uka var det 20 år siden finansminister Sigbjørn Johnsen overførte de første to milliardene til Statens pensjonsfond. Tenårings-tiden er tilbaketrukket. Tida med massive overføringer fra foreldrene, som i denne sammenhengen er Finansdepartementet, er over; nå skal fondet i større grad klare seg selv. Men det er heldigvis en 20-åring som ikke er rigget for fart og fest, vi i dag har foran oss.

For noen uker siden ble det åpnet en utstilling om fondet på Norsk Oljemuseum i Stavanger, og Stavanger Aftenblad beskrev det godt, synes jeg, i sin anmeldelse:

«Den er litt tørr og lite underholdende, men solid. (...) Litt sånn pietistisk etikk og kapitalistisk ånd.»

Jeg synes det var en treffende beskrivelse.

I dag er Stortingets rolle å passe på at denne 20-åringen fortsetter å vokse. Derfor gjør vi også i år noen nødvendige endringer for å rigge fondet for at de harde 20-årene skal bli bra.

Arbeiderpartiet er stolt over den skrittvis utviklingen av den ansvarlige forvaltningen, som vi jo liker å kalle den internasjonale gullstandarden i ansvarlig forvaltning. I år gir Stortinget regjeringa tydelig beskjed om å gjøre rede for sitt arbeid med investeringer i statsobligasjoner, sammen med Norges Bank og NBIM. Hele 1 600 mrd. kr av oljefondet er investert i statsobligasjoner. Å låne ut penger innebærer stor risiko og kan bidra til oppbyggingen av ikke-bærekraftige gjeldsbyrder og illegitim gjeld. Jeg er veldig glad for og synes det er bra at det nå skal redegjøres for dette arbeidet, spesielt med henblikk på åpenheten og rapporteringen. Jeg ser fram til finansministerens vurderinger neste år og slutter meg til, som saksordføreren sa, at det vi skal vurdere, er objektive kriterier, og at en i disse sakene ikke skal drive utenrikspolitikk.

Avsløringene rundt The Panama Papers gjorde skatteparadis til en enda mer aktuell problemstilling i årets melding. Arbeiderpartiet har vært opptatt av å forholde seg til realiteten i debatten, og vi er svært fornøyd med resultatet som foreligger i dagens innstilling, der vi tar grep både om egen forvaltning og som eier. Stortinget kommer med

en tydelig bestilling til neste års melding, der finansministeren bes gjennomgå praksisen rundt datterselskapene for eiendomsinvesteringer, som i dag bl.a. er registrert i Delaware og Luxembourg, og at en framlegger konkrete forslag til annen organisering innen neste år.

Samtidig styrker vi arbeidet som eier. Det er en enstemmig henstilling til NBIM om å opprette et eget forventningsdokument om skatt, der åpenhet, rapportering og det å unngå skattetilpasning blir viktig. Utarbeidelsen av forventningsdokumenter har vært svært vellykket. Det har gitt klare resultater. Fondets klare posisjon som en langsiktig investor bidrar til å gi en ekstra tyngde i denne typen eierskapsutøvelse om langsiktige problemstillinger. I fjor fikk vi til et dokument om menneskerettigheter som har blitt veldig bra, i år får vi på plass skatt. Vi har store forventninger til at dette arbeidet fører fram og gir resultater, slik vi har sett på de andre områdene. Samtidig vil jeg understreke at Stortinget følger nøye med på hvordan Finansdepartementet, Norges Bank og NBIM følger opp arbeidet med forventningsdokumentene. Rapporteringen og åpenheten om dette arbeidet har de siste årene blitt mye bedre – sist med en grundig rapport om ansvarlig forvaltning, som er veldig god. Men vi vil fortsette fra Stortinget å stille krav til å forbedre dette arbeidet, slik at forventningsdokumentene ikke kun blir printet på glanset papir og så lagt i skuffen.

Stortinget tar også noen viktige beslutninger om forvaltningen og organiseringen i år. Arbeiderpartiet har vunnet igjennom med vår linje i debatten om unoterte investeringer, som saksordføreren viste til. Regjeringa var tydelig på at de ville lukke døra for disse investeringene. Enkelte andre partier var ivrige på å ta beslutningen nå i år. Vi fant en god middelvei. Arbeiderpartiet har hele tida ment at vi må skynde oss forsiktig, og at flere svar må på bordet før en kan ta en beslutning. For mye er ennå uklart. Vi har fått gode ekspertrapporter som har diskutert om fondet skal investere i unoterte. Til neste år får vi grundigere utredninger om hvordan en kan gjøre dette. Som saksordføreren viste til, håper jeg spesielt at en kan kartlegge hvordan andre store aktører arbeider med denne typen investeringer, at en videre vurderer risiko, åpenhet og organisering og diskuterer dette i neste års melding. Jeg ser fram til det som kommer.

Stortinget ber også om at Gjedrem-utvalget utvider sitt arbeid. Sist vi hadde en så grundig gjennomgang av sentralbankloven, var tilbake i 1985. Siden da har ikke bare fondet blitt opprettet, det har også vokst seg veldig stort. For oss har det derfor vært viktig at en får på bordet flere modeller for organisering, og at dette belyses når utvalget leverer sin innstilling. Det er også vist til modeller der en vurderer om fondet skal stå utenfor Norges Bank, såkalte fristilte modeller – ikke nødvendigvis fordi vi har landet på at dette er den riktige måten å gjøre det på, men fordi det er en stor, grundig gjennomgang en skal få på plass, og at det derfor er behov for en helhetlig diskusjon rundt organiseringen av fondet. Gjedrem-utvalgets arbeid er en god anledning til å gjøre dette grundig.

Arbeiderpartiet og Venstre har også fått komiteen med på en gjennomgang av kost-nytte-verdiene av de ulike in-

vesteringsstrategiene, både på kort og lang sikt, som Stortinget får som en del av fondsmeldinga i 2017. Jeg ser også fram til at det kommer.

For ett år siden sto jeg på denne talerstolen og kalte det en historisk dag. Da vedtok vi et uttrekk av kullselskaper. Beslutningen ble da kritisert av mange, spesielt for å være umoden og for at vi forhastet oss litt. Arbeidet til NBIM, Norges Bank og Finansdepartementet med vedtaket fra Stortinget har satt skeptikerne i skammekroken. Operasjonaliseringen av vedtaket fra Stortinget har blitt gjennomført på rekordtid. Det er et solid arbeid, og det fortjener fra denne talerstolen stor ros. Det er ikke uproblematisk å være først i denne typen vurderinger, men det er gøy å se hvordan det arbeidet som er gjort fra vår side, har ført til at mange nå følger etter. Jeg kan nevne det franske fondet AXA og tyske Allianz – eksempler på store internasjonale fond som har benyttet vår definisjon, våre avgrensinger, til punkt og prikke når de nå trekker seg ut av kullselskaper. Dette mener jeg understreker at det vi gjorde i fjor, var riktig, og igjen vil jeg gi ros til det solide arbeidet som er gjort med å følge opp vedtaket i Stortinget.

Vedtaket i fjor var ikke slutten på arbeidet med kullselskaper, men kanskje selve startskuddet. I år skal vi la NBIM gjennomføre det gode arbeidet med operasjonaliseringen. Men fra Arbeiderpartiet er vi opptatt av å si at Stortingets jobb ikke nødvendigvis er ferdig. I årene som kommer, skal vi forbedre og forsterke det vedtaket som ble gjort. Vi må tette hull og fortsette jobben med det overordnede målet fra Stortingets vedtak i fjor om at oljefondet skal ut av kullselskaper.

Jeg vil igjen takke komiteen for et veldig godt samarbeid. Igjen står vi sammen om viktige, nye skritt i utviklingen av forvaltningen. Jeg gleder meg til de neste 20 årene.

Hans Andreas Limi (FrP) [09:21:57]: De årlige meldingene om Statens pensjonsfond drøfter grunnlaget for å forvalte en viktig del av vår felles formue. En langsiktig og god forvaltning legger til rette for at petroleumsformuen kan komme både dagens og fremtidige generasjoner til gode. Den norske stat går gradvis fra å være en oljestat til å bli en finansstat, og avkastningen fra SPUs plasseringer i utlandet vil i år overstige statens netto kontantstrøm fra olje og gass. Derfor er det helt avgjørende å være tro mot fondets investeringsmål om høyest mulig avkastning innenfor en moderat risiko.

Det kan være fristende å bruke fondet til å nå andre politiske mål, enten det er utvikling, utenrikspolitikk eller klima, fordi slike føringer fremstår som «gratis» på kort sikt og krever ingen bevilgninger over statsbudsjettet. Men på lang sikt kan politiske mål i dag bety mindre velferd og høyere skatter for fremtidige generasjoner. Statens pensjonsfond er underlagt demokratisk kontroll. Stortinget skal gi sine overordnede føringer, som operasjonaliseres av Norges Bank.

Det er mange eksterne miljø som har sterke meninger om fondets investeringsstrategi og formål, ikke alltid uten en underliggende agenda. Det er selvfølgelig en demokratisk rett som vi ikke skal frata noen, men det er samtidig viktig at Stortingets flertall ivaretar de overordnede finan-

sielle mål for fondet. Fondet er ikke tjent med skiftende signaler fra ulike flertall i Stortinget, og det må gis tydelige bestillinger til Norges Bank med det utgangspunkt at fondets hovedstrategi og mål er godt forankret i et bredt politisk flertall.

Jeg vil gi honnør til saksordfører Svein Flåtten, som har klart å etablere enighet om de viktigste forhold som meldingen drøfter, og funnet frem til løsninger som samler et solid flertall bak de vurderingene som gjøres i meldingen. Fondet må ikke bli oppfattet som et politisk virkemiddel for norske interesser, men som en langsiktig investor med fokus på avkastning, etiske regler, soliditet og ikke minst stor åpenhet om forvaltningen av fondet og fondets disposisjoner.

Fondets investeringsstrategi er langsiktig og dynamisk, også i perioder med stor uro i finansmarkedene. Utvikling og endringer i den langsiktige strategien forankres i Stortinget. Parallelt med at fondet vokser og investeringsuniverset utfordres på grunn av endringer i finansmarkedene og internasjonal økonomi, må investeringsstrategien oppdateres og utvikles for å bidra til målet om høyest mulig avkastning til moderat risiko.

Eiendomsporteføljen er fortsatt i en oppbyggingsfase og utgjør ca. 3 pst. av fondet ved utgangen av 2015. Erfaringene med investering i unotert eiendom er viktige å ta med seg når Stortinget ber regjeringen vurdere investeringer i unotert infrastruktur. Eiendomsinvesteringer krever en annen type organisering og kompetanse enn investeringer i aksjer og obligasjoner på børs. Investeringene er mindre likvide, forvaltningskostnadene høyere og kravene til organisering for å avgrense ansvar mer krevende enn for noterte aktiva. Disse «ulempene» må veies mot muligheten for høyere avkastning i kombinasjon med bedre risikospredning.

Investeringer i unotert infrastruktur vil utfordre organisasjonen i enda større grad, både fordi det er et relativt lite marked, krav om store eierandeler med liten likviditet, risiko for politisk ustabilitet og regulatoriske endringer og ikke minst en betydelig omdømmerisiko. Fremskrittspartiet mener regjeringens foreløpige konklusjon om ikke å investere våre sparepenger i utenlandsk infrastruktur er fornuftig. Samtidig lukkes ikke mulighetsrommet, og komiteens flertall ber om at det arbeides videre med disse vurderingene frem til neste års fondsmelding. Det er en god tilnærming og et klokt valg.

For øvrig blir det interessant å se hvilke anbefalinger som kommer fra de to utvalgene som skal vurdere henholdsvis aksjeandelen i SPU og styringsstrukturen i Norges Bank, og hvilke endringer som eventuelt blir foreslått for å spisse strategien ytterligere og etablere strukturer som også bidrar til god forvaltning og økt avkastning.

Meldingen rapporterer om tilfredsstillende netto avkastning for både SPU og SPN i et krevende år og i et turbulent marked. Gjennomgående lave forvaltningskostnader er også en bekreftelse på en kompetent og god forvaltning av våre sparepenger.

Hans Olav Syversen (KrF) [09:26:58] (komiteens leder): La meg slutte meg til den ros som er gitt saksord-

føreren, men jeg vil også si at når det gjelder behandlingen av disse årlige meldingene, har også opposisjonen vist stor vilje til å finne fram til enighet. Det tror jeg er en stor styrke for fondet og for landet.

Det viser seg at ved hver melding går man nye skritt framover, det vil i hvert fall jeg hevde. Noen vil kanskje mene det motsatte. Men fondet utvikles, og vi er, som saksordføreren sa, nå i en situasjon hvor det er mer forvaltning og ikke stadig nye inntekter fra oljevirksomheten som blir tema. Derfor er jeg helt sikker på at statsråden har merket seg de enstemmige vedtakene som skal fattes, når det gjelder både fondet og vurderingen av alternative styrings- og selskapsmodeller, som jo skal vurderes i et eget utvalg, men som et enstemmig storting nå gir noen råd med på veien om. Og så, som flere var inne på, ber vi nå om at det utarbeides – i hvert fall vurderes, og det tror jeg også blir gjort – et forventningsdokument om skatt for de selskaper fondet investerer i.

Det er noen mindretallsforslag, og jeg bruker da resten av min tid på det siden det ellers er gitt en så fyllestgjørende redegjørelse fra saksordføreren og fra Tvedt Solberg.

Unotert infrastruktur: Dette er egentlig en oppfølging av et budsjettvedtak høsten 2014 som regjeringspartiene og Venstre og Kristelig Folkeparti var enige om. Derfor var vi vel litt overrasket over den innstillingen som kom, men vi har kanskje fått et ventetår. Vi mener det var grunnlag nå for å gå inn i dette markedet. Det er også slik at det ligger solide vurderinger fra både Norges Bank og en egen ekspertgruppe av hvorfor det bør kunne gjøres.

Bare for dem som er engstelige og tror at fondet skal begi seg ut på noe det ikke bør, har jeg lyst til å referere forslaget slik det nå ligger:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at SPU kan investere i unotert infrastruktur på den måten Norges Bank foreslår, med små investeringer i utviklede land med stor grad av sikkerhet i starten, for å høste erfaringer og bygge kompetanse.»

Det ville ikke være et kvantesprang å vedta et slikt forslag heller, men ok. Flertallet ønsker litt mer tid, og den tiden får de med det som det blir flertall for i dag.

Så er enigheten om å se på rammeverket for investeringer i statsobligasjoner nevnt. Jeg er helt enig – det skal ikke være noe utenrikspolitisk virkemiddel. Men det må være åpenhet i de land som utsteder det, og beslutningen som fører til at man tar opp store lån i enkelte land, bør ha en åpenhetsstandard som også skal hindre illegitim gjeld.

Tvedt Solberg sa at fondet nå var 20 år, og at de gale tenårene var over. Det har kanskje aldri vært slik, men for sikkerhets skyld har vi et par forslag som sørger for at fondet ikke skal investere så mye i fyll og spill. Men jeg ser at det er kun et mindretall i komiteen som mener det. Vi får se. Kanskje vi kommer tilbake til den saken også.

Da tar jeg opp de forslagene vi står alene eller sammen med andre partier om.

Presidenten: Da har representanten Syversen tatt opp de forslagene han refererte til.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [09:31:42]: Jeg tror jeg velger ikke å gå igjennom hyllesten av Statens pensjonsfond utland, for vi er alle enige om hvor viktige vedtakene var om å sette opp fondet, og hvor viktig det er at vi har en langsiktighet og en ansvarlighet i forvaltningen av det.

Jeg har bare lyst til å komme med noen få kommentarer, bl.a. om dette med å investere i unotert infrastruktur. Grunnen til at vi legger oss på regjeringens linje i den saken, er at vi er av den oppfatning at når det gjelder et så stort og omfattende fond som dette, må alle endringene være gradvise og kunnskapsbaserte – vi må være helt sikre på hva vi gjør. Så jeg er ikke sikker på at man er uenig med dem som sier at man skal gå fort fram, men vi mener hele fondet i sin natur er slik at vi skal gå forsiktig fram, og når vi gjør endringene, skal vi være helt trygge på at det er noe vi står felles bak, og at vi ikke må justere kursen igjen om noen år.

Så har vi valgt å gå inn på det forslaget som Kristelig Folkeparti har vært hovedtalsperson for, og som Hans Olav Syversen refererte til i stad, om å «utrede grunnlaget for å trekke SPU ut av spillselskaper» og «utrede grunnlaget for å trekke SPU ut av alkoholselskaper». Men det han ber om her, er en utredning, som gjør at man eventuelt kan ta stilling til det, for hver gang vi gjør den typen beslutninger, skal det være ordentlig gjennomtenkt. Vi brukte jo lang tid når det gjaldt diskusjonen om kullselskaper, men jeg opplevde at da Stortinget traff beslutningen, var dette gjennomtenkt, og det var på tvers av skillelinjer.

Så historien om Statens pensjonsfond utland er en god historie, og jeg tror at det som gjør at det er en god historie, er at vi har klart å unngå å ha mye politisk spill rundt det. Vi har klart å komme fram til enighet, og vi har klart å se at dette er valg vi tar ikke bare for oss som sitter her i fire år, men også for dem som sitter på Stortinget om 30–40–50 år. Det er viktig for Norge som land at vi forvalter denne formuen på en ansvarlig måte – derfor den forsiktige tilnærmingen – men at vi likevel utfordrer oss selv, fordi vi er opptatt av at fondet skal forvaltes på en etisk god og forsvarlig måte. Derfor må vi alltid kunne utrede om det er andre områder vi skal gå inn i, men hvis vi skal gjøre det, skal det være konsensus den dagen det eventuelt skjer.

Terje Breivik (V) [09:34:33]: Takk til saksordføreren og komiteen frå meg òg.

Eg sluttar meg til innleiinga til representanten Tvedt Solberg. Det er all grunn til å gratulera NBIM, tidlegare storting og oss sjølve med 20-årsjubileet. Og som Tvedt Solberg sa, og som regjeringa skriv i meldinga, rett nok i litt mindre lyriske vendingar: Alt tyder på at nettotilførselen til fondet via statsfinansene er over. Det er ei utfordring som eg er sikker på at fondsforvaltarane løyser på framifrå vis. Om regjering og storting tek eit slikt faktum inn over seg og viser meir måtehald med oljepengebruken framover, står att å sjå. – Det skal i alle fall ikkje stå på Venstre.

Saka som har fått mest merksemd knytt til forvaltningsmeldinga er moglegheitene til å late SPU investera i unotert infrastruktur. Alt i 2006 gav Noregs Bank råd om at fondet skulle kunna investera i unotert infrastruktur. Banken gentok rådet i juli 2010 og understreka at

«fondet var godt egnet til å foreta slike investeringer», og at auka innsats av realaktiva som eigedom og infrastruktur kunne bidra til å redusera usikkerheita om utviklinga i fondets internasjonale kjøpekraft.

Venstre meiner at å inkludera infrastruktur for fornybar energi er viktig og i tråd med det langsiktige målet om å bidra til ei berekraftig utvikling i økonomisk, miljømessig og samfunnsmessig forstand, og noko som er grunnleggjande for å sikra god avkastning på lang sikt. Slik sett beklagar eg at fleirtalet ikkje ser det slik, men skyv på den avgjerda i nok eit år.

På to område har Venstre, primært i tett samarbeid med Arbeidarpartiet, men òg i god dialog med heile komiteen, fått til eit breitt fleirtal. Det gjeld å få ei skikkelig vurdering av kost–nytte-verdien og risikoen ved aktiv forvaltning, og det gjeld eit ekstramandat i Gjedrem-utvalet om å sjå på om dagens organisering av SPU gjennom hovudstyret i Noregs Bank er det mest optimale.

Det er ei kjensgjerning at dei aktive strategiane til SPU, verdipapirval og allokering, ikkje har slege an i marknaden eller gitt meiravkastning dei siste tre åra. Det framgår av årsrapporten til NBIM for 2015, som vart framlagd i mars. Difor er det viktig at Stortinget no pålegg regjeringa å koma tilbake med ei grundig vurdering av kost–nytte-verdien og risikoen ved såkalla aktiv forvaltning, kall det gjerne aktiv–aktiv-forvaltning, kontra indeksforvaltning – spesielt når kostnadene frå den aktive forvaltningsstrategien dei siste tre åra er på drygt 5 mrd. kr, godt over halvparten av totalkostnadene i perioden, for å forvalta ca. 16 pst. av fondet.

Eg er òg glad for at eit samrøystes storting no ber det nedsette Gjedrem-utvalet, som skal vurderer sentralbanklova og styringa av Noregs Bank, òg skal vurderer ei meir fristilt organisering av SPU. Dagens modell, der sentralbanksjefen og dei to visebanksjefane etter alle praktiske føremål har tilnærma all makt, er etter mitt skjønn ikkje heilt uproblematisk. Det er difor på sin plass å få ei vurdering av ulike, meir fristilte, organiseringar av SPU.

Eg har på ingen måte førehandskonkludert. Det kan godt vera at når positive og negative effektar av ulike modellar skal vurderast og vegast opp mot kvarandre, vil Venstre konkludera med at dagens modell er den mest fornuftige.

Venstre er med på fleire mindretalsforslag i innstillinga me no har til handsaming. I tillegg til forslaget om uotert infrastruktur, som eg har snakka om tidlegare, dreiar dette seg om etiske retningslinjer for statsobligasjonar, vurdering av verksemda til SPU i skatteparadis, utelukking av investeringar i selskap som er knytte til produksjon av kjernevåpen, investeringsprogram i berekraftige bedrifter og prosjekt i fattige land, strategi for utfasing av investeringar i fossil energi og å trekkja fondet ut av olje- og gasselskap med høge karbonutslepp og å sikra rettane til urfolk. I sum ville desse forslaga ha gjort investeringsprofilen til SPU endå meir berekraftig og i tråd med det som openbert er rett retning å gå.

Ved ein inkurie står ikkje Venstre inne i ein merknad frå SV knytt til investeringar i uotert infrastruktur, der det

står at det ikkje skal «åpnas opp for investeringar i fossil infrastruktur.» Det er me heilt samde i.

Eg tek til slutt opp forslaga nr. 9–11, frå Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Presidenten: Dermed har representanten Terje Breivik tatt opp de forslag han refererte til.

Kirsti Bergstø (SV) [09:39:32]: Det norske folks felles formue har blitt en internasjonal maktfaktor. De valgene fondet tar, kan ha stor betydning både i enkelttilfeller og fordi andre aktører følger med på investeringsstrategien som følges av fondet. SPU kan derfor ikke betraktes som en form for nøytral sparebøsse, men krever tett oppfølging og demokratisk kontroll. Hensynet til miljø, menneskerettigheter og internasjonal lovgivning må settes først i forvaltningen av SPU for å nå de langsiktige målene det er bred enighet om. For framtidens pensjoner og pensjonister er det særlig viktig at fondets investeringsstrategi gjenspeiler den globale klimakrisen og konsekvensene som følger av den. På alle samfunnsområder haster det med å iverksette tiltak som bidrar til å snu de farlige klimaendringene. SPU er en mektig global aktør, og vi har derfor både et ansvar for og en langsiktig interesse av at fondets investeringsstrategi gjenspeiler arbeidet mot de menneskeskapte klimaendringene. Gjennom å videreutvikle de demokratiske strukturene og den ansvarlige investeringspraksisen kan og bør Norge lede an i den internasjonale utviklingen for ansvarlig investeringspraksis i bred forstand. Fondets egenart, med en nesten uendelig tidshorisont og stor evne til å fastholde en investeringsstrategi over tid, kan dermed brukes for å fremme viktige felles mål for bærekraft og ansvarlighet.

SV er glad for at vi endelig har fått gjennomslag for å se nærmere på den etiske praksisen ved investeringer i statsobligasjoner. Ved å bidra til å bygge opp illegitim gjeld i andre land, enten ved uansvarlig utlån eller ved å finansiere krig og folkerettsbrudd, blir fondet en ødeleggende faktor. Det kan vi unngå, og jeg er veldig glad for at dette arbeidet begynner nå.

Oljefondet har opprettet egne selskap i skatteparadisene Luxemburg og Delaware for eiendomsinvesteringene sine. Slik bidrar vi til å holde skatteparadiser lønnsomme. Vi opprettholder et system som raner verdens land for store pengesummer som skulle gått til velferd, til trygghet og til omfordeling. Stortinget avviser i dag å trekke oljefondets egne selskap ut av skatteparadisene Luxemburg og Delaware. Bare uker etter Panama Papers virker det som om viljen til handling er borte. De fine ordene etter Panama Papers' avsløringer spiller veldig liten rolle når så lite konkret gjøres.

Det er vanskelig å forstå at finanskomiteen ikke vil be oljefondet varsle skattemyndighetene når de oppdager uetisk skattepraksis hos selskapene de har investert i. Det burde være en selvfølge. Offentlige aktører som deltar i eller legger til rette for aggressiv skatteplanlegging, stjeler skatteinntekter fra andre. Slik oppførsel har betydelige negative eksterne virkninger og er uetisk. Både i Luxleaks og i Panama Papers har vi sett hva slags virksomhet verdens

skatteparadiser bidrar til. Rettssaken mot varsleren bak Luxleaks, altså ikke selskapene eller myndighetene som konspirerte med dem, pågår i disse dager i Luxemburg. SPU's tilstedeværelse er med på å legitimere bruken av lukkede jurisdiksjoner samt gjøre det økonomisk fristende for land å oppføre seg deretter.

Det er stort behov for langsiktige kapitalinvesteringer i grønn teknologi og fornybar energi. Her finner vi mye av den fornybare infrastrukturen verden trenger for å bygge ut om vi skal nå målene vi har satt oss i Paris-avtalen. Utover de finansielle risikoene ved slike investeringer bør vi, selv om SV er positive til å sette i gang med slike prosjekter, huske den politiske risikoen ved denne typen investeringer. Når fondet forhåpentligvis snart begynner å investere i fornybar infrastruktur, må fondet være bevisst på risikoen for innblanding i korrupsjon, bruk av hemmeligholdte jurisdiksjoner, eventuelle negative konsekvenser for lokal- og urbefolkning, miljø i nærområder og mulig konflikt med lokale regulerende myndigheter. Flere av SV's forslag, i lag med Kristelig Folkeparti og Venstre, tar høyde for nettopp disse dilemmaene.

Jeg tar opp SV's forslag.

Presidenten: Da har representanten tatt opp de forslagene hun refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [09:44:32]: Takk til komiteen for et grundig arbeid. Miljøpartiet De Grønne, som ikke er i komiteen, slutter seg til det overordnede målet om en langsiktig og ansvarlig forvaltning av Statens pensjonsfond utland, og er glad for viktige endringer. Jeg skal ikke komme inn på alle, men f.eks. et forventningsdokument om skatt og økende arbeid for åpenhet er bra. Dette er en utvikling som må fortsette.

Så er vi overrasket over at regjeringens melding om Statens pensjonsfond utland blir lagt fram med en konklusjon som ikke bare strider mot ekspertråd, men også mot Høyres landsmøtevedtak om å åpne opp for et nytt mandat for direkteinvesteringer for fornybar energi. Det regjeringsoppnevnte ekspertutvalget har anbefalt at pensjonsfondet gis anledning til å investere i unotert fornybar infrastruktur, og de mener dessuten at dette er attraktivt for fondet. Norges Bank mener at infrastruktur gir bedre risikospredning for fondet, og at investeringer i infrastruktur for fornybar energi kan gi samme lønnsomhet for fondet som øvrige investeringer. Men dette mener altså finansministeren likevel er en dårlig idé, og det tror jeg er en feilslutning.

Ute i verden ser vi veldig klare markedstrender. Antall pensjonsfond som investerer i infrastruktur, har økt med 35 pst. bare det siste året. Godt over halvparten av de største pensjonsfondene i OECD investerer i gjennomsnitt 3,5 pst. av sin markedsverdi i unotert infrastruktur, og mange av disse har definerte mål om å øke disse investeringene. Blant de ti største statlige investeringsfondene er det bare ett som ikke investerer i infrastruktur, og det heter Statens pensjonsfond utland og er norsk.

Fagrådene er klare. Markedstrendene viser at pensjonsfondet i økende grad mister verdifull tid, og vi mister verdifull tid. Det er derfor beklagelig at vi nå må nøye oss

med enda en utredning av et spørsmål som Financial Times kaller en «no-brainer» for pensjonsfondet.

Miljøpartiet er selvfølgelig enig i at infrastrukturinvesteringer byr på utfordringer for oljefondet. Vi må sikre at investeringene skjer innenfor fornuftige økonomiske rammer, og vi må sikre at disse investeringene er ansvarlige. Men det at vi politikere gir overordnede retningslinjer for fondet, betyr ikke at ikke fondet selv – med Norges Bank ved rattet – skal styre implementeringen i et investeringsmarked, og Miljøpartiet De Grønne har full tillit til fondets evne til å gjøre dette.

Flertallsforslaget om en videre utredning av dette spørsmålet framstår for oss derfor heller som en fortsatt modningsprosess for noen av partiene på Stortinget enn som et faktisk behov for å innhente mer data eller forberede fondets administrasjon mer på denne jobben.

Vi må ikke glemme at vi har underskrevet en avtale i Paris som setter et økt trykk på alle aktiviteter tilknyttet klima for å øke farten og øke aktiviteten og effekten. Derfor fremmer Miljøpartiet De Grønne nå et forslag om at regjeringen utreder og fremmer forslag om hvordan pensjonsfondet aktivt kan bidra til å redusere de globale klimagassutslippene.

Veksten i oljefondet har kanskje nådd sin topp. Det er Stortingets ansvar, som flere har påpekt, å modernisere forvaltningen av dette fondet, for å sikre nåværende og framtidige generasjoners velferd. Det betyr at fondet må tilpasse seg de kommende markeder, og at det må forberede seg på å forlate de eksisterende markeder.

Det arbeidet fondet har gjort for å gjennomføre i hvert fall de første delene av et uttrekk av kull, som mange hevdet var forhastet og prematurt, viser fondets utmerkede evne til å handle raskt og effektivt, og det er liten grunn til å tro at man ikke vil se den samme evnen den dagen vi kommer til å få – og det får vi – et vedtak om også å investere i fornybar infrastruktur.

Dermed tar jeg opp vårt forslag.

Presidenten: Da har representanten Rasmus Hansson tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Siv Jensen [09:49:23]: Statens pensjonsfond er vår felles sparekasse og en integrert del av den økonomiske politikken. En god forvaltning av fondet bidrar til å finansiere velferd og politiske satsinger. Rammeverket for forvaltningen av våre petroleumsressurser, hvor olje- og gassinntektene settes til side og vi bruker forventet realavkastning, høster internasjonal anerkjennelse.

Vi har fastsatt en investeringsstrategi som bidrar til at vi sprer risikoen gjennom å eie en liten andel i et stort antall selskaper og obligasjonslån. Denne strategien har tjent oss vel.

Norges Bank og Folketrygdfondet har bygd opp kompetente organisasjoner. De har over tid levert gode resultater og hatt lave kostnader. Pensjonsfondet anses å være blant verdens mest åpne, og våre to forvaltere er ledende i arbeidet med ansvarlig forvaltning.

Resultatene som er oppnådd, bygger på langsiktig arbeid. Investeringsstrategien er utviklet over tid, basert på

grundige vurderinger, og viktige veivalg er forankret i Stortinget.

Mye fungerer godt, men vi må også vurdere hvordan forvaltningen kan bli enda bedre. Vi skal fortsette å bygge strategien sten for sten, med forankring i Stortinget.

Etter finanskrisen har Statens pensjonsfond utland hatt flere år med høy avkastning. I løpet av de siste tre årene har fondet nesten doblet seg i verdi, målt i norske kroner. Vi må være forberedt på at den raske veksten ikke vil vedvare. Tilførselen til fondet falt i fjor markert som følge av lave priser på olje og gass. Det internasjonale rentenivået er lavt. Fallende renter og gode tider i aksjemarkedene har bidratt til at avkastningen de siste årene har vært høyere enn det vi har oppnådd historisk, og trolig høyere enn det vi kan forvente over tid. Det er stor usikkerhet om avkastningen fremover.

Målt i norske kroner har verdien av fondet også fått et kraftig løft som følge av en svakere kronekurs, men uten en tilsvarende økning i fondets internasjonale kjøpekraft. Hele bidraget fra kronekursen har kommet de siste tre årene. Skulle kronen styrke seg igjen, vil fortegnet bli motsatt.

Årets melding om Statens pensjonsfond drøfter flere viktige temaer. Komiteens innstilling viser bred støtte til hovedlinjene i dagens strategi og rammeverket for fondet. Det er jeg glad for. En god og langsiktig forvaltning forutsetter bred oppslutning om og tillit til måten fondet forvaltes på.

Det siste året har det vært mye oppmerksomhet om såkalt aktiv forvaltning. I tråd med Stortingets behandling av fjorårets melding er rammen for avvik fra referanseindeksen økt noe. Samtidig har regjeringen stilt nye krav til risiko og rapportering. Jeg har merket meg at en samlet komité slutter opp om disse kravene, som bl.a. innebærer økt rapportering om strategiene som Norges Bank bruker for å søke høyere avkastning enn referanseindeksen. Det styrker åpenheten om fondet.

Jeg har også merket meg at komiteen ønsker en vurdering av de ulike investeringsstrategiene i forbindelse med neste gjennomgang av forvaltningen av Statens pensjonsfond utland. Det vil jeg følge opp. Den neste gjennomgangen vil bli lagt frem for Stortinget våren 2018, i fondsmeldingen for 2017, slik også komiteen legger opp til.

Regjeringen har i årets melding lagt opp til en ny regulering av eiendom i Statens pensjonsfond utland. Norges Bank får ikke lenger et *oppdrag* om å investere inntil 5 pst. av fondet i unotert eiendom, men en *mulighet* til å investere i unotert eiendom hvis banken mener det gir bedre avkastning eller lavere risiko enn noterte aksjer og obligasjoner. Jeg er glad for at en enstemmig komité støtter opp om forslaget til ny regulering, som vil gi en mer helhetlig styring av risikoen i Norges Banks forvaltning.

Jeg er også tilfreds med at komiteen enstemmig støtter opp om regjeringens vurderinger av unoterte investeringer i Statens pensjonsfond Norge.

Det har vært et stort engasjement om hvorvidt Norges Bank skal få anledning til å investere i unotert infrastruktur.

Det er bred politisk enighet om at fondet ikke skal være et virkemiddel i utenriks- eller miljøpolitikken. På

disse områdene har staten mange andre virkemidler, og de brukes aktivt.

Fondet må ikke bli et politisk kinderegg. Fondets viktigste oppgave er å bidra til å finansiere offentlig sektor i fremtiden. Det skal trygge våre pensjoner, helsetjenester og eldreomsorg. Erfaringer fra andre land og fond viser at det kan ha betydelige kostnader å legge andre mål enn avkastning til grunn for investeringene.

Når vi skal vurdere investeringer i unotert infrastruktur, må vi ha et finansielt utgangspunkt. Unoterte investeringer gir høye eierandeler og et synlig eierskap. Risikoen ved slike investeringer i unotert infrastruktur er høy, ikke minst for fondets omdømme. Regjeringen må veie de økte investeringsmulighetene mot risikoen for fondets omdømme. Jeg er glad for at et flertall i komiteen støtter opp om konklusjonen om ikke å åpne for investeringer i unotert infrastruktur nå. Samtidig har vi sagt at vi er åpne for å vurdere dette på et senere tidspunkt. Frem mot neste fondsmelding tar vi sikte på å arbeide videre med hvordan vi kan ramme inn risikoen og de særskilte utfordringene ved slike investeringer, slik komiteen legger opp til.

Komiteen trekker frem også andre områder som det er ønskelig å se nærmere på.

Skatt og åpenhet om skatteforhold er et viktig tema, og som komiteen tar opp i innstillingen. Norges Bank investerer i unotert eiendom gjennom datterselskaper, noe det har vært full åpenhet om. Banken tar nå sikte på å vurdere norske i stedet for utenlandske holdingselskaper. I likhet med komiteen ønsker jeg en slik vurdering velkommen. Det er positivt at vi kan få belyst fordeler og ulemper ved ulike måter å organisere virksomheten på. Jeg har merket meg at komiteen ber om en redegjørelse for dette i neste års fondsmelding.

Åpenhet om finansielle forhold i selskapene fondet er investert i, er en annen viktig problemstilling. Åpenhet og god rapportering fra selskapene skaper tillit, motvirker hemmelighold og støtter opp om korrekt skattlegging. Dette er problemstillinger som Norges Bank er opptatt av i sitt eierskapsarbeid.

Komiteen anmoder om en vurdering av om eierskapsarbeidet i banken kan utvides med et nytt forventningsdokument om skatt. Det har jeg merket meg og vil følge opp dette overfor Norges Bank.

Komiteen ønsker videre å få vurdert retningslinjer for fondets investeringer i statsobligasjoner som et verktøy for Norges Bank i vurderingen av finansiell risiko. Også her vil jeg ta et initiativ overfor Norges Bank og komme tilbake med vurderinger i neste års fondsmelding.

Regjeringen satte 10. april i fjor ned et utvalg, ledet av Svein Gjedrem, som skal vurdere endringer i sentralbankloven og styringen i Norges Bank. Mandatet til utvalget er bredt og er etter min vurdering ikke til hinder for å gå inn i de spørsmålene om styringen av SPU som komiteen tar opp i innstillingen. Jeg vil gjøre utvalget oppmerksom på komiteens merknader.

Jeg synes det er konstruktivt at komiteen tar opp disse spørsmålene, slik at vi kan få belyst dem på en ryddig og god måte. Det legger grunnlag for å finne løsninger med bred politisk støtte.

Helt til slutt: De årlige meldingene om Statens pensjonsfond drøfter grunnlaget for å forvalte en viktig del av vår felles formue. Flere regjeringer og storting har bidratt til å utforme strategien for fondet, og det skal vi bygge videre på. Med en god og langsiktig forvaltning, og bred politisk støtte, vil fondet kunne støtte finansieringen av vår felles velferd i mange generasjoner.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Torstein Tvedt Solberg (A) [09:58:00]: Det ble av Dagens Næringsliv beskrevet som at finansministeren hadde fått «hjemmelekser» av Stortinget, da innstillingen fra komiteen ble kjent. Replikkordskiftet er kanskje en anledning til å høre finansministeren i leksene, og da tenker jeg på unotert infrastruktur. Stortinget ber om at dette arbeidet fortsetter fram mot neste års melding, og en påpeker i merknadene flere spørsmål som en ønsker besvart. Jeg vil gjerne be finansministeren utdype litt mer enn i innlegget sitt hva hun synes om denne leksen, og hvilke vurderinger hun har gjort seg om det forestående arbeidet fram mot neste års melding.

Statsråd Siv Jensen [09:58:39]: Finansministeren er vant til å få hjemmelekser fra Stortinget. Hun er også vant til å følge dem opp på egnet måte overfor Stortinget, og det vil jeg selvsagt også gjøre i denne saken. Og som jeg sa i mitt innlegg, har jeg merket meg det komiteen har skrevet.

Nå har jo vi i forbindelse med den meldingen som ligger til behandling i dag, gjort de vurderinger og refleksjoner som ligger til grunn som også er reflektert i innstillingen. Jeg tror ikke jeg allerede nå skal forskuttere de spørsmål som komiteen reiser i innstillingen; dem må vi nesten komme tilbake til i forbindelse med neste års melding.

Hans Olav Syversen (KrF) [09:59:30]: Som finansministeren vet, var dette spørsmålet knyttet til unotert infrastruktur en del av budsjettforliket mellom de fire partiene for halvannet år siden, og oppfølgingen videre blir jo spennende. Men jeg er litt ute etter hvor bestemt finansministeren er på den konklusjonen som regjeringen har landet på i årets melding. For å bruke en juridisk term: Er konklusjonen kommet utenfor enhver rimelig tvil, eller var man usikker?

Statsråd Siv Jensen [10:00:18]: Det er helt riktig som representanten Syversen sier, nemlig at arbeidet med å utrede dette kom i stand mellom de fire samarbeidspartiene. Jeg mener at vi har jobbet godt og grundig med å følge det opp. Det har vært et ekspertutvalg i arbeid, som har gjort sine vurderinger av dette, på lik linje med banken, men det har også vært avholdt seminarer og høringer med andre eksperter, som har gitt noe mer delte synspunkter på hva man mener om dette.

Det er alltid vanskelig for en finansminister å konkludere i så store og viktige saker som dette. For meg var det omdømmerisikoen som var den altoverveiende utfordringen, særlig fordi dette er et utfordrende marked, som vi må

følge svært tett, men det var det utslagsgivende på dette tidspunktet.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:01:30]: Da skjønner jeg at det var akkurat dette punktet, omdømmerisiko, som kanskje tippet konklusjonen i den retningen. Vil det da si – selv om jeg skjønner at finansministeren ikke vil konkludere – at dersom man får rammet inn denne omdømmerisikoen på en tilfredsstillende måte, så vil det kunne tippe konklusjonen i en annen retning ved neste korsvei?

Statsråd Siv Jensen [10:01:58]: Jeg sa at omdømmerisikoen var av avgjørende betydning, men det er jo andre forhold i dette som også må tillegges vekt: betydelig politisk risiko, risikoen for at andre lands beslutninger kan være utslagsgivende for de investeringene som vil kunne tas gjennom denne type unoterte investeringer. Det er alt i alt mange forhold – særlig gitt at andre lands myndigheter brått og uten varsel gjør endringer i rammebetingelsene – som påvirker dette. Da er det ikke uten videre enkelt å bli sittende igjen med et slikt eierskap, som kanskje taper seg i verdi.

Så jeg mener at det er mange forhold vi er nødt til å ta grundig stilling til. Det får vi jo anledning til å gjøre nå gjennom å tenke enda en gang igjennom det, og så får vi fortsette debatten om et år.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

Truls Wickholm (A) [10:03:08]: Flere talere har vært inne på åpenhet og skatteparadiser. I Arbeiderpartiet er vi veldig godt fornøyd med den enigheten man har landet på, og som Torstein Tvedt Solberg har vært inne på tidligere, at vi nå får en vurdering av praksisen rundt datterselskaper, og at vi kan få et forventningsdokument om skatt. Det tror jeg vil være et viktig steg for fondet og banken framover.

I den sammenheng vil jeg nevne noe knyttet til praksisen rundt datterselskaper. Financial Secrecy Index er en liste laget av Tax Justice Network, basert på rapporter fra myndigheter og internasjonale organisasjoner som OECD og Financial Action Task Force. På denne listen er det ikke om å gjøre å være nr. 1. Nummer 1 er det landet som samlet sett praktiserer mest hemmelighold og muliggjør skjulte eiere, lav eller ingen skatt. Panama har fått mye oppmerksomhet i det siste, men i denne sammenheng må de se seg slått av tolv andre land. Norge er et langt stykke nede på listen, men vi er heller ikke helt nederst, og det er særlig knyttet til åpenhet i eierskapsregistre.

I denne sammenheng, hvor vi diskuterer Statens pensjonsfond utland, kan det være naturlig å ta en titt på landene nr. 3 og nr. 6 på listen, nemlig Luxembourg, som har sjetteplassen, og USA, som har tredjeplassen, men det skal understrekes at dette handler da særlig om delstaten Delaware. Delaware er den staten i USA som vi har gjort eiendomsinvesteringene våre gjennom, og som er anslått å være den staten i verden som best beskytter pengene dine og identiteten din dersom du ønsker å skjule den. Det er nesten ingen steder hvor det er så lett å sette opp et skallselskap, og nesten ingen steder det er så vanskelig å trenge

gjennom dette skallet. Selv FBI, Federal Bureau of Investigation, peker på at Delaware brukes til ulovlige penge-transaksjoner, til hvitvasking av penger, og at det gjøres i stort av multinasjonale selskaper, men at Delaware også er et yndet sted for kriminelle som må flytte penger i forbindelse med våpenhandel, menneskesmugling, narkotika og terrorisme.

Så er spørsmålet: Tror jeg at fondet har noe å skjule, at de ønsker å være i Delaware på grunn av at de har lyst til å hemmeligholde aktiviteten sin? – Nei, absolutt ikke. Men synes jeg at vi bør bestrebe oss på at når vi skal gjøre store investeringer på vegne av fellelskapet, skal vi gjøre det gjennom stater som ikke opererer på denne måten? – Ja, absolutt. I det bildet er jeg særlig glad for at vi nå skal få en vurdering av praksisen rundt pensjonsfondets bruk av datterselskaper.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Presidenten vil foreslå at sakene nr. 2 og 3 behandles under ett. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [10:06:35]

Innstilling fra finanskomiteen om Rapport fra Norges Banks representantskap for 2015 (Innst. 323 S (2015–2016), jf. Dokument 9 (2015–2016))

Sak nr. 3 [10:06:47]

Innstilling fra finanskomiteen om Finansmarkedsmeldingen 2015 (Innst. 325 S (2015–2016), jf. Meld. St. 29 (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 70 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 20 minutter, Høyre 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Heidi Nordby Lunde (H) [10:07:58] (ordfører for sak nr. 3): Jeg tar ordet til finansmarkedsmeldingen.

Vi er alle enige om at velfungerende finansmarkeder er en forutsetning for økonomisk vekst og velferdsutvikling samt skatteinntekter til det offentlige. Bank- og finanstjenester er en sentral del av samfunnets infrastruktur og ofte en premissgiver for økonomisk utvikling. Sammen med arbeidskraft og kompetanse er kapital en av de viktigste produksjonsfaktorene i samfunnet.

Det er viktig for norsk næringsliv at vi har en solid finansnæring, men vi skal også huske på at finansnæringen er en næring i seg selv. Næringen har en nøkkelrolle i både å legge til rette for og å være en bidragsyter i den omstillingen Norge og norsk næringsliv er inne i. Samtidig må myndighetene være en bidragsyter for å legge til rette for både en solid og en nyskapende finansnæring.

Denne dualiteten, både som en del av samfunnets infrastruktur og som en egen næring, gjør finansnæringen både spennende, spesiell og krevende. På den ene siden skal reguleringer sikre god soliditet i finansforetakene og på den andre siden også legge til rette for innovasjon og konkurranse i næringen. Mange har noe å lære av bankenes evne til omstilling og til å ta i bruk ny teknologi. Også det offentlige kan lære noe av finansnæringen, og finansnæringen kan være en nøkkel til å realisere myndighetenes digitaliseringsstrategi.

Finansnæringen i Norge er framtidsrettet og har vekstpotensial. Komiteen støtter derfor at regjeringen vurderer endringer i regelverket for å legge til rette for at privat pensjonskapital kan investeres mer i infrastruktur, selv sagt veid opp mot kundenes sikkerhet for sine pensjoner.

Det er kanskje nettopp dualiteten i finansnæringen som gjør det krevende å ha en helhetlig, robust og samtidig næringsvennlig og fleksibel regulering. I mindretallsmerkningene påpekes det at særnorske reguleringer var et fortrinn i møte med finanskrisen. Samtidig blir det rettet kritikk mot at denne regjeringen nettopp av hensyn til solide banker holder på krav og reguleringer som kan virke særnorske.

Sentralbanksjefen slo fast i høringen at norsk økonomi ikke er i krise, og understreket også at selv om det har vært varslet en viss tilstramming og en viss tilbakeholdenhet med å gi lån til deler av næringslivet, er det ingen generelle problematiske trekk når det gjelder kreditttilgang. Flertallet i komiteen viser til at kredittveksten til næringslivet holder seg oppe, og at den siden 2012 har ligget mellom 3 og 4 pst. Slik det ser ut i dag, virker det som om det norske kredittmarkedet fungerer godt, og at lønnsomme investeringer fortsatt har god tilgang til finansiering. Derfor blir det noe underlig at regjeringens politikk av et mindretall blir kalt næringsfiendtlig fordi den såkalte SMB-rabatten i kapitalkravene til bankene ikke blir innført. Denne bestemmelsen i EUs regelverk er ment å fylle et finansieringsgap for foretak som har begrenset tilgang på finansiering som følge av bankkrisen i EU. Formålet er altså ikke å redusere utlånsrenten gjennom lavere kapitaldekning i et godt fungerende kapitalmarked, men representerer en unntaksbestemmelse for å få i gang et lånemarked som ikke fungerer. Bestemmelsen er dermed lite relevant for norske forhold. Derimot kan det være nyttig å få en vurdering av hva en videreføring av denne bestemmelsen i EU kan bety for norsk finansnærings konkurransevilkår og norske bankers kapitaldekning.

Fripoliser er endelig betalte kontrakter og forvaltes etter et kjent offentligrettslig regelverk. Problemstillingen som har blitt belyst i meldingen og av mindretallet i komiteen, er velkjent, men løsningen er ikke fulgt opp av verken Banklovkommisjonen i 2012, departementet under regjeringen Stoltenberg eller Stortinget da Prop. 11 L for

2012–2013 ble lagt fram, som handlet om at fripoliser fikk investeringsvalg. Det har aldri vært aktuell politikk å endre den offentligrettslige reguleringen av ferdig innbetalte fripolisekontrakter. Disse er endelig betalt og basert på et klart regelverk, men kundene har altså fått en lovmessig opsjon til selv å velge en annen kontrakt. Eventuelle endringer i slike kontrakter må bygge på avtaler mellom partene, ikke på regelendringer. Kundene har på frivillig grunnlag fått velge investeringsvalg, jf. Prop. 11 L, fremmet av den forrige regjeringen, og vi mener løsningen fortsatt er svært godt begrunnet.

Finansdepartementets vurdering er at EØS-reglene ikke gir adgang til å fastsette risikovekten for lån til norske kommuner og fylkeskommuner til 0 pst. Begrunnelsen for dette er at norske kommuners myndighet til skattlegging er begrenset, og bl.a. kommuneloven, som gir egne regler for prioriteringsrekkefølge ved betalingsproblemer. I henhold til EØS-reglene er da lavest mulig risikovekt 20 pst., og Høyre og Fremskrittspartiet mener at dagens vekting gjenspeiler korrekt risiko. Det er ikke risikofritt å låne ut til norske kommuner.

Det er også verdt å merke seg at flere medlemmer i komiteen understreker at vi må ha med oss lærdommen fra den internasjonale finanskrisen i tiden som kommer, slik at myndighetene ikke tillater for stor gjeldsoppbygging og for høy risiko. De bør ha det i mente når vi diskuterer både SMB-rabatt og 0-vekting av risiko til kommunene. Disse medlemmene skriver også at særnorske reguleringer var et fortrinn i møte med krisen, fordi det ga oss mer solide banker. Det er det ikke vanskelig å være enig i. Derfor er det gledelig at flertallet i komiteen slutter opp om det som har gitt norske banker et fortrinn, samtidig som vi anerkjenner bank- og finansnærings muligheter som bidragsyter til omstilling, innovasjon og nyskaping, både i egen næring og for det norske samfunn som sådant.

Da er det hyggelig å anbefale en innstilling som står betydelig stødigere enn saksordføreren for tiden, og å takke komiteen for samarbeidet.

Tore Hagebakken (A) [10:14:04]: Litt i solidaritet med saksordføreren: Jeg vet ikke hvor stødig jeg er, men jeg tar også ordet herfra. Jeg vil jo gjerne være på gulvet når regjeringspartiene føler de hører hjemme der.

Først en takk til komiteen og til saksordfører Heidi Nordby Lunde for god dialog underveis i arbeidet med denne innstillinga. Dette har bl.a. resultert i at vi har fått til et bredt flertall i komiteen for å be departementet vurdere hva det kan bety for norsk finansnærings konkurransevilkår og norske bankers kapitaldekning at EU-kommisjonen er i ferd med å vurdere SMB-rabatten. Den var egentlig ment som et midlertidig tiltak, men kan nå bli gjort permanent. Senterpartiet og Venstre går lenger, men vi er ikke klare for å konkludere i dag – så det er sagt. Men det er viktig at regjeringa nå ser grundig på hvordan dette bør håndteres fra norsk side, slik flertallet ber om. Denne forordninga innebærer jo særskilte kapitalkrav til utlån til små og mellomstore bedrifter – så skal det sies at små og mellomstore bedrifter ute i Europa og her hjemme kan variere med hensyn til hvordan en definerer det. Men dette kan

ha en begrenset positiv virkning på prisinga av lån til slike bedrifter.

Komiteflertallet påpeker samtidig at bankenes solidaritet ikke må svekkes, men mener at det er tid for å vurdere konkurransesituasjonen i lys av hva som skjer i EU-området. Vi sier det litt rundt, men er opptatt av at dette følges opp på en god måte av statsråden.

Vi har i komiteen imidlertid ikke greid å komme til enighet om vektinga av kommunale og fylkeskommunale lån. Regjeringspartiene mener dagens vekting gjenspeiler korrekt risiko ved slike lån, men Høyre og Fremskrittspartiet er alene om å være skråsikre. Vi mener det er vanskelig å fastslå at akkurat 20 pst. er riktig vekting i dagens situasjon. KS er sterkt opptatt av dette, og denne vektinga gir nå økte lånekostnader ved kommunale låneopptak. Særlig utover høsten 2015 påvirket dette prisinga. KS sier at det gjelder flere milliarder kroner.

Arbeiderpartiet sier ikke at vektinga skal være 0, slik som det er ved statlige lån, og slik som KS primært ønsker, men vi vil at kommunesektoren ikke skal påføres unødvendige kostnader. Og det er mange tall mellom 0 og 20. Derfor ber vi regjeringa på ny vurdere om dette særnorske, høye nivået på 20 pst. er riktig nivå. Det er synd regjeringa sjøl ikke ser behovet og er villig til å vurdere dette, da det i ulike varianter – og dette ber jeg statsråden særlig merke seg – er flertall i Stortinget for å ta tak i dette. Her kan vi faktisk skape rom for bedre velferd i Kommune-Norge uten at vi behøver å bevilge penger herfra. Men her har vi altså de som går for at vi skal vedta 0 her i dag, og de som vil ha en vurdering av om dette er riktig. Men jeg sier det igjen: Det er flertall for på en eller annen måte å gå inn i det. Da forventer jeg faktisk at departementet ser med litt nye øyne på det og kommer tilbake til Stortinget med dette spørsmålet i en eller annen fasong.

Ellers viser vi i Arbeiderpartiet til at flere aktører har tatt opp ulike sider ved dagens regelverk for forvaltning av fripoliser. Det er åpenbart at det er utfordringer knyttet til bærekraften i fripolisesystemet, det mener vi regjeringa også må ta på alvor. Derfor er vi med på å fremme et forslag om at regjeringa skal sette ned et utvalg for å lage forslag til «regler og tiltak som kan bidra til at garanterte fripoliser kan forvaltes på en mer bærekraftig måte».

Arbeiderpartiet er også med på et forslag om en ytterligere avgrensning av «bankenes adgang til å ta risiko gjennom annen aktivitet enn kjernevirksomheten», slik et knapt mindretall – men et høyst kompetent mindretall – i Finanskriseutvalget også har gått inn for. Her må vi stramme opp bank- og konsesjonslovgivningen, mener vi.

Til slutt: Arbeiderpartiet ser at det kan være positivt at private pensjonsmidler kan investeres i infrastruktur, og at det kan være et positivt tilskudd til å kunne få gjort mer. Men vi er ikke bare opptatt av at dette skal veies opp mot kundenes sikkerhet for sine pensjoner, slik hele komiteen mener; vi forutsetter også at samfunnets sikkerhets- og beredskapshensyn ivaretas på en god måte. Jeg er litt overrasket over at bare Senterpartiet er med på denne understrekingen, jeg trodde det var noe som vi alle kunne slutte opp om. Og så godlynt som jeg er nå, følger jeg å tro at kanskje flere ville ha vært

med hvis de hadde lest det en gang til. Så jeg lever i håpet.

Jeg tar opp de forslagene som Arbeiderpartiet sammen med andre partier står bak.

Presidenten: Representanten Tore Hagebakken har tatt opp de forslagene han refererte til.

Roy Steffensen (FrP) [10:20:43]: Finansmarkedsmeldingen gir en god og samlet oversikt over situasjonsbeskrivelsen av denne viktige sektoren, og på de fleste områdene leverer komiteen enstemmige merknader.

Som en del av saksbehandlingen av meldingen har det også i år blitt holdt høring med sentralbanksjef Øystein Olsen, med mange spørsmål og gode svar. Under høringen var jeg selv opptatt av å stille spørsmål om hvordan husholdningene er rustet til å tåle en framtidig renteoppgang. Det er en betydelig andel husholdninger, om lag 10 pst., som har en bruttogjeld som er fem ganger inntekten. Disse vil kunne oppleve utfordringer hvis renten stiger og nærmer seg et mer normalt nivå enn i dag. Det vil bli en stor utfordring, ikke bare for den enkelte familien, men også for totaløkonomien.

Jeg registrerer nemlig at forbruket i husholdningene er rimelig stabilt, på tross av stigende arbeidsledighet, og det i en tid da renten er blitt satt ned. Tidligere i år kom SR-bank med opplysninger om at nesten 10 000 boliglånskunder i Rogaland alene har søkt om avdragsfrihet det siste året. Det er en rekordstor pågang, og jeg lurer på om noe av årsaken kan være at folk rett og slett nedprioriterer å betale boliggjelden sin, men lever sitt liv mest mulig som før, i påvente av at tidene skal forandre seg, og at jobbmarkedet i oljebransjen skal ta seg opp igjen. Jeg håper ikke at det er slik, men det at stadig flere husholdninger i Norge har en gjeldsbelastning som gjør dem sårbare for høye renter, økt ledighet og fall i oljeprisene, må følges nøye.

Som vestlending kjenner en svingningene i oljeprisen godt på kroppen. I 2014 var snittprisen på 105,43 dollar, mens den i januar i år var på under 30 dollar. Nå er den heldigvis på vei opp igjen, og er på rundt 50 dollar, men det er ingen tvil om at fallet i oljeprisen har bidratt til lavere vekst og økt arbeidsledighet. Lavere rente har derimot bidratt til å holde veksten i konsuminvesteringer oppe. En svakere krone har bidratt positivt for bedrifter innen f.eks. sjømatnæringen, som konkurrerer med utlandet. Det samme gjelder f.eks. entreprenørbransjen, som nå tar en betydelig andel av kontraktene i Norge innenfor veibygging. Mens norske entreprenører i 2013 hadde 70 pst. av alle kontraktene, ser vi nå at andelen er på om lag 95 pst., og det mens markedet samtidig har vokst kraftig på grunn av økte bevilgninger. Finanspolitikken virker nå ekspansivt på økonomien.

Finanssektoren består av finansinstitusjoner, finansmarkeder og finansiell infrastruktur. Sektoren tilbyr et stort spekter av produkter og tjenester. Hvis en f.eks. skal spare, låne til bolig, forsikre gjenstander eller spare til pensjon, er sektoren viktig. Velfungerende finansmarkeder er en forutsetning for økonomisk vekst og bidrar til økonomisk trygghet for den enkelte. Det er et stort behov for

investeringer i infrastruktur, og infrastrukturinvesteringer kan i en del tilfeller være godt egnet til å gi langsiktig og stabil avkastning på private pensjonsmidler.

Fremskrittspartiet har kjempet for at vi skal gjøre endringer i regelverket for å legge til rette for at privat pensjonskapital i større grad kan investeres i infrastruktur. Livsforsikringsselskaper og pensjonskasser forvaltet i 2015 om lag 1 200 mrd. kr, og samtidig har Norge fortsatt stort behov for samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i infrastruktur, transport og bygningsmasse.

Lav oljepris gjør at norsk økonomi har kommet til et vendepunkt der Norge går fra å være en ressursøkonomi til å være en kunnskapsøkonomi, og nå må vi investere i infrastrukturen som muliggjør framtidens arbeidsplasser.

Fremskrittspartiet er derfor svært positivt til å åpne for at privat pensjonskapital i større grad kan investeres i infrastruktur. Dette er noe alle parter vinner på. Livsforsikringsselskapene får bedre tilgang til trygge og langsiktige investeringer som sikrer framtidens pensjoner, og Norge får bedre infrastruktur.

Administrerende direktør Idar Kreutzer i Finans Norge skrev tidligere i år en kronikk gjengitt i Finansavisen. Jeg siterer:

«Norge skriker etter penger til å realisere store, kostbare og samfunnsnyttige investeringer. Samtidig sitter norske livsforsikringsselskaper og pensjonskasser på enorme summer de gjerne skulle investert i langsiktige og trygge prosjekter. Nærmere et Columbi egg er det vanskelig å komme.»

Fremskrittspartiet sier seg enig i det, og vi er glade for at komiteen nå gir sin støtte til regjeringens forslag om å vurdere regelendringer som kan åpne for denne typen investeringer.

Terje Breivik (V) [10:25:37]: Finansnæringa er ein av dei viktigaste reiskapane me har for å få til den omstillinga og nyskapinga Noreg treng i framtida. Like konkurranse-tilhøve for norske og utanlandske bankar og finansinstitusjonar er heilt avgjerande for næringa – eit faktum som òg vart understreka av finansministeren på Finansnæringens dag i regi av Finans Norge i mars i år. Trass i det er det ingen tiltak i Finansmarknadsmeldinga 2015 som tilseier ein slik politikk, snarare tvert imot.

Ei av dei viktigaste meldingane frå næringa til finansministeren, både under Finansnæringens dag og under høyringa til komiteen, er ynsket om å innføra den såkalla SMB-rabatten, noko som igjen vil kunna medføra ein auke av utanlandskapasiteten til norske bankar og kredittinstitusjonar til små og mellomstore bedrifter på 31 pst. Dette vil ikkje minst vera viktig i ei tid då svært mange bedrifter rapporterer om problem med tilgang på lån. Regjeringa og regjeringspartia seier for femte eller sjette gong nei til Venstres forslag om å gjera noko med dette, men prøver i år å skjula seg bak ein merknad der dei ber regjeringa vurdere kva SMB-rabatten kan bety for konkurransevilkåra til norsk finansnæring og kapitaldekninga til norske bankar – skjula seg fordi erfaringane er at når Stortinget ber regjeringa og Finansdepartementet vurdere noko, er svaret nei til endring ti av ti gonger. Eit godt døme på dette

er problemstillinga knytt til vekting av kommunelån. Som ein del av budsjettavtalen for 2016 vart det gjort fylgjande vedtak:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake i Finansmarkedsmeldinga 2016 med en vurdering av kriteriene i EØS-regelverket for vekting av kommunelån ved beregninger av kapitalkrav for banker og forsikringselskaper.»

Underforstått: Det var eit ynske om å redusera vektinga. Svaret frå regjeringa var nei til endring.

EØS-regelverket slår klart fast at styresmaktene i eit land sjølve kan avgjera kva vekt som skal knytast til lån til lokalforvaltninga i landet, anten same vekt som for lån til statar, 0 pst., eller 20 pst. Nesten alle EU-landa har 0-vekting av kommunelån. Igjen vel regjeringa og regjeringspartia strengast mogleg tolking, med dårlegast mogleg utfall. Fylgjene er at norske kommunar får dyrare lån enn nødvendig og må såleis verta kompenserte over utgiftssida til statsbudsjettet.

I høyringa i komiteen vart me gjorde kjende med at Finansstilsynet den 31. mars i år fremja eit forskriftsforslag til Finansdepartementet om at norske bankar skal ha ein uvekta kjernekapital på 6 pst. – dobbelt så høgt som kravet EU etter alt å døma kjem til å innføra. Eit slikt forslag har ikkje nødvendigvis den store betydninga for alle finansinstitusjonar, men har dramatiske konsekvensar for m.a. Kommunalbanken, men òg for andre typar bankar, som t.d. Skandia-banken Norge, som i all hovudsak har bustadlån til privatkundar som portefølje. Eg føreset at regjeringa vil sørgja for at kravet om uvekta kapitalandel òg vert tilpassa dei bankane som fokuserer på lågrisikosegment eller innfører unntak for spesielle bankar, som Kommunalbanken. Eg vonar at finansministeren kan svara på denne problemstillinga.

Ei anna kjend problemstilling er fripolisar. Fripoliseeigarane er i dag låste til éin leverandør og får ikkje flytta fripolisen sjølv om dei måtte ynskja det. Dagens lovkrav om årleg endeleg tildeling av rentegaranti og avkastningsoverskot er effektivt til hinder for at fripoliseeigarane kan få eit reelt avkastningsoverskot og pensjonsregulering i takt med lønsveksten. Finansstilsynet har, i likskap med Finans Norge, i lengre tid påpeikt at regelverket må endrast. Regjeringa, som elles er svært lydhøyre overfor Finansstilsynet, verkar òg på dette punktet å ta ei veldig rigid haldning og vil ikkje ta dei store fripoliseutfordringane inn over seg.

Venstre deler oppfatninga om at det er viktig med solide bankar og finansinstitusjonar, med kapitaldekning og kapitalkrav som sikrar dette. Men det er ikkje nødvendigvis synonymt med at ein skal ha den haldninga som regjeringa og regjeringspartia uttrykkjer ved alle høve, nemleg at strengast mogleg er best mogleg. Det får utilsikta fylgjer, m.a. når det gjeld SMB-rabatten, som medfører at høvet til auka utlånsrammer for norske småbedrifter ikkje vert nytta. Det gjeld òg vekting av kommunelån, som eg har vore inne på. Alt i alt: Det er unødvendig rigid og utan anna resultat enn at det svekkjer norske bankar og finansinstitusjonar i ein internasjonal konkurranse.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Ønsker representanten Breivik å ta opp forslagene nr. 3 og 4, som Venstre har sammen med Senterpartiet?

Terje Breivik (V) [10:30:39]: Det ynskjer eg.

Presidenten: Da har representanten Terje Breivik tatt opp de forslagene han refererte til.

Kirsti Bergstø (SV) [10:30:57]: Som i forrige debatt er det viktig å ha med seg bevisstheten rundt skatteparadiser og finansnæringens rolle i å tilrettelegge for å profitere på skatteunndragelse og aggressiv skatteplanlegging. Det trengs nye globale innretninger i samarbeid med næringen for å bekjempe skatteparadiser og hemmeligholdsjurisdiksjoner. Derfor fremmer SV i dag forslag om at Norge skal jobbe for et globalt og obligatorisk register over finansielle verdier. For å verne om verdens skatteinntekter trengs mer kunnskap om verdens skattegrunnlag og færre muligheter til den kriminaliteten som skatteparadisene i dag representerer.

SV er bekymret for at boligmarkedet lider av strukturelle problemer som følge av manglende regulering, et skjevt skattesystem samt boligmangel i enkelte pressområder. I likhet med en rekke økonomer er vi bekymret for den økte gjeldsbelastningen det opphetede boligmarkedet medfører, spesielt i en tid der mange mister jobben og økonomien viser klare tegn på nedkjøling. Dagens organisering av boligmarkedet øker de sosiale forskjellene og skyver en uakseptabel risiko over på vanlige huseiere. Stortinget hadde denne uken en sjanse til å senke skatten på lave og vanlige inntekter og heller øke skatten på eiendom for mer omfordeling og finansiell stabilitet. Det er synd at den sjansen ikke ble benyttet.

SV ser fram til innføring av avgift på finansielle tjenester i 2017. SV var alene om å gå til valg på dette standpunktet i 2013, og nå er det et enstemmig storting som er med. Det er vi veldig glade for. Det er ingen grunn til at finansnæringen skal ha mer gunstige betingelser enn annen næringsvirksomhet.

Vi ser behovet for å utrede digitalisering av betalingssystemet i Norge. Utviklingen i blokk-kjedeteknologi og digital valuta går fort, og den britiske sentralbanken jobber med utsteding av en sentralbankkontrollert digital valuta, såkalt RSCoin. En sånn valuta vil kunne minske utbredelsen av illegale transaksjoner, som hvitvasking og skatteunndragelse, og gi sentralbanken en helt annen pengepolitisk kontroll over pengemengden enn i dag. Vi bør skaffe oss mer kunnskap også i Norge, derfor fremmer vi forslag om en utredning av digitale norske kroner. Jeg tar opp SVs forslag.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Statsråd Siv Jensen [10:34:17]: Fallet i oljeprisen siden sommeren 2014 har bidratt til lavere vekst og økt arbeidsledighet i norsk økonomi. Lavere rente bidrar til å holde oppe veksten i konsum og investeringer. Svakere

krone støtter også opp under produksjonen i bedrifter som konkurrerer med utlandet. Finanspolitikken virker nå ekspansivt på økonomien. Solide banker med evne til å låne ut penger til gode prosjekter er viktig for den omstillingen norsk næringsliv er inne i. Norske finansinstitusjoner hadde et godt økonomisk år i 2015, særlig bankene hadde store overskudd. En vesentlig del av overskuddet har blitt brukt til å styrke soliditeten i tråd med innfasingen av nye kapitalkrav. Norske banker er i dag godt kapitalisert i internasjonal målestokk.

Norsk finansnæring bidrar til verdiskaping både direkte, for de ansatte og for andre deler av norsk økonomi. Det norske finansmarkedet er tjent med et strukturelt mangfold. Norske forsikringselskaper, pensjonskasser, sparebanker, forretningsbanker, norsk finansiell infrastruktur og utenlandske aktører bidrar til mangfoldet.

Finansmarkedene blir mer internasjonale, men vi trenger et solid norsk finansmiljø. Norske banker henter mye av sin finansiering i utlandet. Regjeringen ønsker å spre kunnskap om norsk økonomi og norsk finansnæring også internasjonalt.

Som del av en helhetlig næringspolitikk for finansnæringen er regjeringen opptatt av å synliggjøre soliditeten i norske banker. Finansdepartementet har sendt på høring et forslag til regler for uvektet kjernekapitalandel. Et slikt regelverk vil synliggjøre at norske banker er solide og har mye kapital av høy kvalitet.

Norsk finansnæring ligger langt fremme internasjonalt i bruk av kostnadseffektive elektroniske løsninger. Teknologit utvikling og digitalisering gir muligheter for økt effektivitet og verdiskaping. Regjeringen vil fortsette å legge til rette for innovasjon og konkurranse innen finansiell tjenesteyting.

Norske livsforsikringsforetak og pensjonskasser forvalter store verdier på vegne av kundene. Investeringer i infrastruktur kan gi langsiktig og stabil avkastning. Det investeres likevel lite pensjonsmidler i denne type virksomheter. I meldingen varsler regjeringen at vi vil vurdere endringer i regelverket for å legge til rette for at privat pensjonskapital kan investeres mer i infrastruktur. Samtidig er det en forutsetning at pensjonene skal være trygge.

Det er svært viktig at Finanstilsynet driver et effektivt tilsyn med finansinstitusjoner i Norge. Et slikt tilsyn bidrar til at de lover og forskrifter som vedtas, også følges. Finanstilsynet kan forebygge og avdekke lovbrudd og generelt medvirke til økt transparens i finansmarkedene.

Jeg merker meg at et flertall i finanskomiteen understreker viktigheten av at Finanstilsynet settes i stand til å drive et effektivt tilsyn med finansinstitusjoner i Norge, slik at eventuell tilrettelegging og medvirkning til skatteunndragelse forhindres eller avdekkes.

Finanstilsynet må til enhver tid og innenfor gjeldende budsjett ramme prioritere oppgaver som bidrar til å nå disse hovedmålene. Det innebærer at en risikobasert tilnærming legges til grunn for tilsynets prioriteringer. Finanstilsynet kan gjennom sitt tilsynsarbeid bidra til å redusere risikoen for at banker legger til rette for ulovlig virksomhet. En vurdering og oppfølging av skatteforhold hører i utgangspunktet under skattemyndighetene.

Jeg vurderer det slik at Finanstilsynet har og har hatt tilstrekkelig mandat, hjemmelsgrunnlag og ressurser for å utføre sitt arbeid i tråd med de målene og styringssignalene som er gitt. I tråd med innstillingen vil jeg forsikre meg om at dette også vil være tilfellet fremover.

Finansdepartementet mener de gjeldende retningslinjene for pengepolitikken gir et godt rammeverk for hvordan Norges Bank skal utøve pengepolitikken.

Forskriften sier at Norges Banks operative gjennomføring av pengepolitikken skal rettes inn mot lav og stabil inflasjon, definert som en årsvekst i konsumprisene, som over tid er nær 2,5 pst. På kort og mellomlang sikt skal pengepolitikken veie hensynet til lav og stabil inflasjon mot hensynet til stabilitet i produksjon og sysselsetting.

Departementet finner ikke grunnlag for merknader til Norges Banks utøvelse av pengepolitikken i 2015.

Finansnæringen er en stor og viktig næring, både gjennom de 50 000 kompetansearbeidsplassene i næringen og som en avgjørende infrastruktur for alt øvrig norsk næringsliv. Finansnæringen har vist seg omstillingsdyktig i møte med nye teknologiske muligheter.

I en tid hvor norsk næringsliv er inne i en krevende omstilling, er solide banker også et konkurransefortrinn. Solide banker står godt rustet til å utøve en offensiv næringspolitikk for egen bransje.

Myndighetene har stilt strengere krav til næringen de senere år, og finansmarkedsmeldingen for 2015 viser at næringen har levert.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tore Hagebakken (A) [10:39:53]: Jeg vil komme tilbake til noe jeg nevnte i mitt innlegg, og det er knyttet til det faktum at i en eller annen fasong ønsker et flertall i Stortinget at en i det minste skal se nærmere på om 20 pst. vekting knyttet til kommunale lånopptak er riktig nivå. Det er særnorsk høyt. Det har regjeringens partiene ikke vært med på i innstillingen. Jeg mener at dette er viktig. Det lener seg mye på det faktum at lån i obligasjonsmarkedet som ikke er regulert av EUs kapitalkrav, ligger over i sammenligning med staten.

Det var snakk om hjemmelekse tidligere i år, så jeg spør: Er finansministeren villig til å ta dette som en liten hjemmelekse, slik at vi får mer kunnskap?

Statsråd Siv Jensen [10:41:07]: Jeg har, som også en tidligere taler var inne på, i meldingen lagt frem en vurdering av EØS-regelverket for lån til kommuner. Det er vår klare vurdering at EU-regelverket for banker ikke gir adgang til å fastsette en risikovekt på lån til norske kommuner og fylkeskommuner som svarer til risikovekten på lån til den norske stat, på grunn av forskjell i beskatningsmyndighet, institusjonelle ordninger og risiko. For forsikringer er ikke de utfyllende rettsaktene tatt inn i EØS-avtalen, men vi har utformet en regel i Norge som er parallell med regelen for banker. Lavest mulige risikovekt for lån til kommuner er derfor i henhold til direktivet på 20 pst. På den bakgrunn er også risikovekten for utlån til kommunene satt til 20 pst.

3. juni – 1) Statsrekneskapen 2015 2) Fra repr. Slagsvold Vedum om å hastebehandle spørsmålet om norsk tilknytning til EUs finanstilsyn, og om presidentskapet ut fra sitt ansvar etter forretningsordenen § 32 vil sørge for utsatt avgivelse for å få belyst de viktige konstitusjonelle motforestillingerne og sikre at vedtak skjer i samsvar med Grunnloven? 3673

Men jeg hører hva representanten Hagebakken sier, og det vil være fullt mulig for regjeringen å komme tilbake til Stortinget med utfyllende redegørelser om dette spørsmålet.

Tore Hagebakken (A) [10:42:09]: For det første vil jeg takke for den positive vrien til slutt i innlegget. Jeg kunne kommentert noe som ble sagt underveis, men jeg skal heller gå over på et annet forhold, og det gjelder når private pensjoner nå skal kunne investeres i infrastruktur, noe vi er med på. Så sier finansministeren i innlegget sitt hvor viktig det er med trygghet for pensjonene. Det er vi selvsagt enige om – det skulle bare mangle. Men jeg synes også det er viktig med trygghet for infrastrukturen, så hvorfor er det trøblete for regjeringspartiene å være med på å understreke viktigheten av samfunnssikkerhets- og beredskapshensyn i så måte?

Statsråd Siv Jensen [10:43:00]: Det er en grunn til at dette i dag ikke er en del av regelverket, men vi har jo nå sagt at infrastrukturinvesteringer i en del tilfeller kan være godt egnet til å gi langsiktig og stabil avkastning på pensjonskapital i livsforsikringsselskaper og pensjonskasser. Det er viktig for meg å understreke at det er svært viktig at risikotakingen er forsvarlig, slik at pensjonskapitalen ikke blir utsatt for økt risiko og tap. Vi har hatt et godt regelverk for dette i Norge, og fra årsskiftet har vi fått et nytt regelverk, nemlig EUs Solvens II-regelverk for forsikringsselskaper. Som vi har varslet i meldingen, vil regjeringen vurdere endringer i regelverket. Jeg vil komme tilbake til det på egnet måte i Stortinget når vi har vurdert dette i sin fulle bredde.

Presidenten: Ønsker representanten Hagebakken en tredje replikk?

Tore Hagebakken (A) [10:43:55]: Ja, hvis det ikke er flere som ønsker replikk, kan jeg ta et spørsmål til statsråden, og jeg skal love at det skal bli med det. Synes statsråden det er en god idé å nedsette et utvalg som ser på regler og tiltak for å sikre bærekraften i fripoliseordningen? Det er noen her som synes at det er en god idé, og det ville være særdeles hyggelig om også statsråden var av den oppfatning.

Statsråd Siv Jensen [10:44:31]: En fripolise er en en-delig betalt kontrakt. Kunder med fripoliser er garantert en årlig minsteavkastning i form av en årlig garantert rente. Det ligger innebygget i kontrakten. Størrelsen på den årlige renten varierer fra kontrakt til kontrakt og er typisk høyere for eldre kontrakter enn for nyere. Gjennomsnittlig avkastningsgaranti er på om lag 3 pst. årlig, og for de fleste kundene vil det være en god årlig garanti, den er høyere enn de garantier som selskapene tilbyr på nye kontrakter. Blir avkastningen høyere enn garantert rente, vil også kunden få glede av det. I tråd med forslag fra Banklovkomisjonen fremmet Stoltenberg II-regjeringen et lovforslag om at fripoliseinnehavere og selskap som ønsker det, på frivillig grunnlag kan velge å avvikle fripolisekontrakten

med garantert rente og i stedet inngå en ny kontrakt med investeringsvalg. Men det er altså kundens valg. Dagens regelverk balanserer på en god måte kundehensyn og forsikringsselskapenes ønske om å redusere garantiene i porteføljene, og jeg er sånn sett glad for at flertallet står fast på den offentligrettslige reguleringen for kunderettighetene for fripoliser.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 2 og 3.

Sak nr. 4 [10:45:55]

Innstilling fra finanskomiteen om Statsrekneskapen 2015 (Innst. 324 S (2015–2016), jf. Meld. St. 3 (2015–2016))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 5 [10:46:35]

Spørsmål fra representanten Trygve Slagsvold Vedum til Stortingets presidentskap:

«Flertallet i finanskomiteen har, mot undertegnede stemme, valgt å hastebehandle spørsmålet om norsk tilknytning til EUs finanstilsyn (Prop. 100 S (2015–2016) og Prop. 101 S (2015–2016)). Avgivelse er satt til 6. juni 2016. Under behandlingen har det fremkommet ytterligere opplysninger, som forsterker behovet for at komiteen bevilger seg mer tid. Dette gjelder bl.a. de konstitusjonelle sidene, herunder spørsmålet om presedens for behandling av Norges tilknytning til andre EU-tilsyn og -byråer. Professor Eivind Smith advarte i Nationen 24. mai om at «løsningen regjeringen ønsker å få Stortinget med på, er mest en rent formalistisk omgåing av kravene til myndighetsoverføring i Grunnloven». Ifølge statsråd Aspaker i Nationen 29. mai vil denne løsningen bli malen fremover, blant annet på energi.

Vil presidentskapet ut fra sitt ansvar etter forretningsordenen § 32 sørge for utsatt avgivelse for å få belyst de viktige konstitusjonelle motforestillingerne og sikre at vedtak skjer i samsvar med Grunnloven?»

Presidenten: Ifølge § 69 i Stortingets forretningsorden kan spørrenen få ordet til å begrunne sitt spørsmål i inntil 5 minutter.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:48:15]: La meg lese fra Grunnloven § 115, første ledd:

«For å sikre den internasjonale fred og sikkerhet eller fremme internasjonal rettsorden og samarbeid kan Stortinget med tre fjerdedels flertall samtykke i at en internasjonal sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter seg til, på et saklig begrenset område skal ha rett til å utøve beføyelser som etter denne Grunnlov ellers tilligger statens myndigheter, dog ikke beføyelse til å forandre denne Grunnlov. Når Stortinget skal gi

sitt samtykke, bør, som ved behandling av grunnlovsforslag, minst to tredjedeler av dets medlemmer være til stede.»

Det som er viktig i den paragrafen, er selvfølgelig helheten. Men det står: «(...) er tilsluttet eller slutter seg til». Altså: Etter Grunnloven har vi ikke lov å gi fra oss makt til et organ vi ikke er medlem av. Det er det regjeringen ber oss om å gjøre – gi fra oss makt fra det norske stortinget og fra det norske finanstilsynet til Brussel, til EU og til EUs finanstilsyn.

Som presidenten vet, har det norske folk sagt nei til EU to ganger. Finansminister Siv Jensen omtalte denne saken som ekstremt vanskelig da hun var på en hasteinnkalt høring i vår i finanskomiteen. La meg sitere fra proposisjonen som regjeringen har lagt fram:

«Det er en underliggende forutsetning i den fremforhandlede modellen, at EFTAs overvåkningsorgan kort tid etter mottak av et slikt utkast fra den relevante EU-tilsynsmyndigheten vil fatte et likelydende eller tilnærmet likelydende vedtak».

Altså et rent kopivedtak, som det står i proposisjonen.

Professor Eivind Smith har etter høringen uttalt seg om denne løsningen. Han har sagt:

«Løysinga regjeringa vil ha Stortinget med på, er mest ei rein formalistisk omgåing av krava for myndighetsoverføring i Grunnlova.»

Hos NRK som statssekretær Vamraak i denne uka med nye opplysninger:

«Baksiden av medaljen er selvfølgelig at vi ikke står fritt til å innføre fullt så strenge reguleringer som vi ønsker fra norsk side.»

Gjennom media har vi fått opplyst at det skal være én mann som skal fatte kopivedtak i ESA. Regjeringen har gitt inntrykk av at det skal være en omfattende kompetanse. Gjennom media har vi fått opplyst at det skal være én mann med navn Per Christian Bærøe som skal gjøre rene kopivedtak. Han har selv sagt:

«Ingen vet jo hvordan dette vil fungere i fremtiden».

Det vi skal behandle raskere enn vi behandler et vanlig representantforslag, er den største suverenitetsavståelsen Norge har hatt siden 1992. Det hastebehandler vi igjennom i Stortinget. Vi bestemte framdrift på en tirsdag, hadde høring på en torsdag, og vi har knapt tid til å sette oss inn i de ulike motforestillingerne.

Det vi også har sett, er at gjennom prosessen fra det var bare Senterpartiet som var bekymret helt i starten, har SV blitt veldig tydelige, Kristelig Folkeparti har uttrykt usikkerhet, og vi ser i dagens media at Fremskrittsparti-representanter uttrykker usikkerhet om dette er en forsvarlig måte å behandle denne saken på.

Etter at vi hadde saken på høring, har også statsråd Aspaker uttalt at denne malen – denne løsningen – vil være en mal også for senere spørsmål av samme type og karakter.

Det er et stort prinsipielt spørsmål vi nå skal ta stilling til uten å få belyst de tunge konstitusjonelle motforestillingerne som vi har fått, og som ikke minst professor Eivind Smith har uttalt kan være i strid med det som står i Grunnloven § 115. Derfor har vi sendt dette spørsmålet. Vi øns-

ker at denne type spørsmål skal behandles skikkelig. Da er vårt spørsmål: Vil presidentskapet ut fra sitt ansvar etter forretningsordenens § 32 sørge for utsatt avgivelse for å få belyst de vektige konstitusjonelle motforestillingerne og sikre at vedtak skjer i samsvar med Grunnloven?

Presidenten: Neste taler er Stortingets første visepresident Marit Nybakk, som vil besvare spørsmålet på vegne av presidentskapet.

Deretter kan spørreieren få ordet til et innlegg på inntil 3 minutter.

Første visepresident Marit Nybakk [10:53:28]: Mitt svar på vegne av presidentskapet vil dreie seg om prosedyre og forholdet mellom komiteers beslutning og presidentskapet i henhold til forretningsordenen.

Som representanten Trygve Slagsvold Vedum har redegjort for her, har han i henvendelse til presidentskapet av 31. mai 2016 stilt spørsmål til oss i medhold av, som han skriver, Stortingets forretningsorden § 69.

Representanten spør om presidentskapet ut fra sitt ansvar etter Stortingets forretningsorden § 32 vil sørge for utsatt avgivelse av innstillingen om norsk tilknytning til EUs finanstilsyn for å få belyst konstitusjonelle motforestillinger og sikre at vedtak skjer i samsvar med Grunnloven. Han peker bl.a. på de konstitusjonelle sidene, som vi også har hørt her, herunder spørsmålet om presedens for behandling av Norges tilknytning til andre EU-tilsyn og -byråer.

Jeg kommenterer ikke nå sakens politiske realiteter – det er det komiteen som skal gjøre, og det skal behandles av Stortinget senere. Men ifølge forretningsordenens § 32 skal presidentskapet føre tilsyn med komiteens avgivelsesfrister, dvs. at fristene passer inn i det foreløpige langtidsprogrammet for Stortinget, og at innstillingene blir avgitt i samsvar med fristene.

Presidentskapet kan innkalle komitélederne til møte om avgivelsesfristene og komiteenes arbeid med sakene. Etter at komitélederen har hatt anledning til å uttale seg, kan presidentskapet fastsette en annen avgivelsesfrist enn komiteen har gjort, eller fastsette frist i en sak hvor komiteen ikke har gjort dette – fortsatt i henhold til § 32.

Formålet med § 32 er å sikre at den fastsatte arbeidsplanen blir fulgt, og at komiteens frister passer inn i langtidsprogrammet for Stortingets arbeid. Det har ikke vært forutsetningen at presidentskapet skal overprøve de faglige og politiske vurderingene som gjøres i fagkomiteene, når komiteen har fastsatt hvor lang tid den trenger for å behandle en sak.

Da bestemmelsens nåværende ordlyd ble vedtatt i 2005, ble det i innstilling fra presidentskapet forutsatt at slik inn gripen fra presidentskapet bare unntaksvis antas å kunne bli aktuelt, og at utgangspunktet fortsatt skulle være i tråd med gjeldende praksis, nemlig at komiteene – med unntak av budsjettet – selv fastsetter fristene ut fra en vurdering av sakens omfang, det politiske innholdet og øvrige gjøremål. Dette kjenner finanskomiteens medlemmer, som sitter her, veldig godt til.

Presidentskapet finner det på denne bakgrunn ikke riktig å ta noe initiativ til utsatt behandling av saken.

Men det er jo slik at Stortinget i plenum vil få anledning til å ta stilling til spørsmålet om en eventuell utsettelse av denne saken når Stortinget behandler finanskomiteens innstilling om noen dager. Da kan også representanten Slagsvold Vedum og Senterpartiet, eller andre, selvfølgelig fremme forslag om tilbakesending.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:57:04]: Som vise-president Marit Nybakk sier, kan presidentskapet unntaksvis gripe inn. Vår og min vurdering er at dette burde vært et slikt unntak. Vi vet ut fra komitébehandlingen at man i komiteen i utgangspunktet var åpen for å kunne bruke lengre tid. Så har regjeringen selv gitt sine tydelige signaler om, at de ønsker å få presset igjennom dette så raskt som mulig. Men jeg synes ikke at vi som storting skal ta vårt ansvar så lett at vi bare skal presse en sak igjennom som er så stor, så tung og så omfattende, og som har så tunge konstitusjonelle sider ved seg, ikke minst når vi også i etterkant av at vi har fått saken, har fått så tunge innvendinger. Professor Eivind Smith er en av landets fremste eksperter på vår grunnlov, vi bruker også ham som rådgiver når vi skal utforme våre forslag til grunnlovsendringer, og når han kommer med så sterke advarsler og motforestillinger, synes jeg ikke det er ansvarlig at vi skal rushe denne saken igjennom.

Vår vurdering er at presidentskapet har et overordnet ansvar for at saker som behandles her, blir ordentlig belyst, at de får fram de ulike motforestillingene, og vi har, spesielt når noe kan komme i strid med Grunnloven, et kollektivt ansvar for å gripe inn. Dette unødvendige tidspresset handler om regjeringens prestisje, og regjeringens prestisje er ikke vårt ansvar. Vårt ansvar er å sørge for at våre saker blir behandlet anstendig, skikkelig og ordentlig, og at alle motforestillinger blir belyst. I motsetning til i mange andre saker skal vi her gi fra oss suverenitet, så vi har ikke den angreknappen som vi har i budsjettspørsmål. Vi skal gi fra oss makten til et annet organ, som vi ikke er medlem av. Derfor er det desto viktigere at vi tar de ekstra rundene, og derfor mener Senterpartiet og jeg at det er rett at vi involverer presidentskapet, og at presidentskapet må tørre å tenke prinsipielt på Stortingets vegne, ikke ut fra en sånn regjeringslojalitet som veldig ofte kommer i komiteen, der det blir viktigere med prestisjen til statsråden og at regjeringen skal ha framdrift, enn å ta vare på de viktige konstitusjonelle spillereglene vi har i Stortinget. Så vi kommer til å fremme forslaget på nytt, og jeg synes det er synd at ikke presidentskapet ønsker å si at vi må ta oss litt bedre tid til å behandle en så stor og så tung sak.

Første visepresident Marit Nybakk [11:00:05]: Nå bruker representanten Slagsvold Vedum uttrykkene Stortinget og presidentskapet litt om hverandre. Det er selvfølgelig ingenting i veien for at Stortinget, når finanskomiteen legger fram denne saken til behandling i plenum, kan fremme forslag om utsettelse. Men det skjer altså da i Stortinget, og det er ikke slik at presidentskapet gjør det i henhold til forretningsordenens § 32, for den dreier seg om presidentskapets tilsyn med at komiteene fastset-

ter frister for avgivelse av innstillingene, og at innstillingene blir avgitt i samsvar med fristen, som jeg også sa i mitt første innlegg. Presidentskapet skal ikke overprøve de politiske vurderingene, de praktiske vurderingene eller de faglige vurderingene i en komité når man legger en framdriftsplan.

Presidentskapets fremste anliggende når det gjelder framdrift, er at Stortinget og Stortingets komiteer organiserer arbeidet sitt på en hensiktsmessig måte, for å si det på den måten. Så finnes det en bestemmelse i § 23, og det er at når man diskuterer framdriftsplan i en komité, kan et mindretall på minst en tredjedel av komitémedlemmene bringe det inn for presidentskapet – det dreier seg om § 23 andre ledd. Men når komiteen har endelig fastsatt framdriftsplan, vil ikke presidentskapet overprøve det.

Av og til kommer det riktignok søknad fra en komité om å utsette en avgivelse. Det er ikke en søknad som foreligger på presidentskapets bord nå.

Presidenten: Dermed er sak nr. 5 avsluttet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da ser det ut til at Stortinget er klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 16 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–4, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 5 og 6, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 7, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre
- forslag nr. 8, fra Hans Olav Syversen på vegne av Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslagene nr. 9–11, fra Terje Breivik på vegne av Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 12–15, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 16, fra Rasmus Hansson på vegne av Miljøpartiet De Grønne

Det votes først over forslag nr. 16, fra Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og foreslå hvordan SPU kan bidra aktivt til å redusere de globale klimagassutslippene og erstatte fossile energikilder med fornybare energikilder eller CO₂-fangst og lagring i hele den fossile verdikjeden. Det skal blant annet utredes et tidfestet måltall for at SPU gradvis erstatter alle investeringer i fossil energiproduksjon med investeringer i fornybar energi eller fossil energiproduksjon med CO₂-fangst og lagring i hele verdikjeden. Det skal også utredes å endre fondets investeringsmandat slik at investeringene kan anses på linje med klimamålene,

blant annet ved å endre referanseindeksen og tilhørende reguleringer.»

Voteringstavlene viste at det var avgitt 94 stemmer mot og 2 stemmer for forslaget.
(Voteringsutskrift kl. 11.11.55)

Ingjerd Schou (H) (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Dermed er forslaget fra Miljøpartiet De Grønne med 95 stemmer mot 1 stemme ikke bifalt.

Det votes over forslagene nr. 12–15, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen be SPU loggføre tema knyttet til de ulike forventningsdokumentene som tas opp i møter med selskaper. Loggføringen av tema tatt opp i selskapsdialog må brukes for å vurdere selskapers utvikling over tid, slik at bruk av virkemiddelapparatet kan tilpasses. Hvilke forventninger som er tatt opp i møter med hvilke selskaper, må gjøres tilgjengelig for offentligheten gjennom den årlige rapporten fra SPU om ansvarlig investeringsvirksomhet.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen påse at NBIM flytter sine datterselskap vekk fra lukkede jurisdiksjoner.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen be NBIM varsle relevante skattemyndigheter dersom NBIM oppdager uetisk skattepraksis blant selskapene i porteføljen.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at uetisk skattepraksis og skatteunndragelse innlemmes blant uttrekkskriteriene i de etiske retningslinjene for SPU.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.12.29)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9–11, fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en strategi for utfasing av investeringer i fossil energi i Statens pensjonsfond utland.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides retningslinjer for Statens pensjonsfond utland som pålegger fondet å trekke seg ut av olje- og gasselskaper med 25 pst. høyere karbonutslipp per produsert enhet enn bransjegjennomsnittet.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at urfolks rettigheter, forankret i FNs erklæring om urfolks rettighe-

ter og ILO-konvensjon nr. 169, og arbeidstakerrettighetene hjemlet i ILOs kjernekonvensjoner, får en større plass i SPUs forventningsdokument om menneskerettigheter.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 89 mot 8 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift 11.12.46)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et investeringsprogram innen Statens pensjonsfond utland (SPU), med samme krav til forvaltningen som andre investeringer i SPU, med formål å investere i bærekraftige bedrifter og prosjekter i fattige land, med en målsetting om samlet investeringsramme på minst 20 mrd. kroner.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 86 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.13.03)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for at SPU kan investere i unotert infrastruktur på den måten Norges Bank foreslår, med små investeringer i utviklede land med stor grad av sikkerhet i starten, for å høste erfaringer og bygge kompetanse.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 83 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.13.21)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5 og 6, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede grunnlaget for å trekke SPU ut av spillselskaper.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede grunnlaget for å trekke SPU ut av alkoholselskaper.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 81 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.13.40)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–4, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en ny og mer grundig gjennomgang av muligheten for å utvikle etiske retningslinjer for statsobligasjoner, hvor åpenhets-kriterier hos utstederlandene ligger til grunn.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av Statens pensjonsfond utlands virksomhet i skatteparadis og hvordan denne kan begrenses.»

Forslag nr. 3:

«Stortinget ber regjeringen påse at uetisk skattepraksis og skatteunndragelse aktivt følges opp i eierdiagonalen til NBIM.»

Forslag nr. 4:

«Stortinget ber regjeringen på egnet måte sørge for at utelukkelsen fra Statens pensjonsfond utland av våpen som ved normal bruk strider med grunnleggende humanitære prinsipper også omfatter selskaper som produserer kjernevåpen, infrastruktur til kjernevåpen, tilleggsmateriell til kjernevåpen eller tjenester knyttet til produksjon, vedlikehold og bruk av kjernevåpen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 77 mot 20 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.14.00)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber om at neste års gjennomgang også vurderer resultatene fra, og kost/nytte-verdiene av de ulike investeringsstrategiene, både på kort og lang sikt, og fremme eventuelle endringer i lys av disse vurderingene i forbindelse med fondsmeldingen for 2017.

II

Stortinget ber regjeringen utvide mandatet for Gjederem-utvalget, som vurderer sentralbankloven og styringen i Norges Bank, til også å omfatte en vurdering av alternative styrings- og selskapsmodeller for Statens pensjonsfond utland.

III

Stortinget anmoder regjeringen om å be Norges Bank vurdere å utarbeide et forventningsdokument om skatt for de selskaper de investerer i.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

IV

Meld. St. 23 (2015–2016) – om Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2015 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 9 (2015–2016) – Rapport fra Norges Banks representantskap for 2015 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Tore Hagebakken på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Tore Hagebakken på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre
- forslagene nr. 3 og 4, fra Terje Breivik på vegne av Senterpartiet og Venstre
- forslagene nr. 5 og 6, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres først over forslagene nr. 5 og 6, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede innføring av digitale norske kroner, i første omgang i tillegg til dagens fysiske valuta.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen arbeide for opprettelsen av et globalt, obligatorisk register over finansielle verdier.»
Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 92 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.15.13)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Senterpartiet og Venstre.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest innføre reduserte kapitalkrav for utlån til små og mellomstore bedrifter i henhold til EUs kapitalkravregelverk.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen snarest gjøre nødvendige endringer slik at vekting av utlån til kommuner settes til 0 pst.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Venstre ble med 87 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.15.30)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette ned et utvalg som gis mandat til å foreslå regler og tiltak som kan bidra til at garanterte fripoliser kan forvaltes på en mer bærekraftig måte. Utvalgets anbefalinger bør foreligge slik at de kan omtales i finansmarkedsmeldingen for 2016.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Venstre ble med 55 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.15.50)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag som sikrer at bankenes adgang til å ta risiko gjennom annen aktivitet enn kjernevirksomheten avgrenses ytterligere

re ut over det som i dag er nedfelt i norsk bank- og konsernlovgivning.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 50 mot 47 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 11.16.14)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 29 (2015–2016) – om Finansmarkedsmeldingen 2015 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 3 (2015–2016) – om Statsrekneskapen 2015 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 5 foreligger det ikke noe votingstema.

Sak nr. 6 [11:16:47]*Referat*

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Før møtet heves, vil presidenten bare minne representantene om at stortingsmøtet mandag den 6. juni begynner kl. 10, om noen ikke har fått med seg det.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 11.17.
